

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Viribus unitis!

Irta: Hegedűs Zoltán.

Ez a koronás jelgége a magyar nemzetnek s valóban, ennél találóbbat, ennél megfelelőbbet, az életre alkalmazottabbat nem választhatott volna! Mert:

Egyesülésben rejlik az erő!

Ha az egyes társadalmi tényezőket szemléljük, a földrétegek alakulásainak mintájára csoportosulni látjuk őket, egyesületekbe, szervezetekbe forrva, vállalva munkálkodva, egymást támogatva, így megerősödve boldogulnak.

A megoldhatatlan gordiusi csomó mondája im így öltött testet az egyes társadalmi rétegek szoros együttartozandóságában.

Csak hogy egy társadalmi osztályt említsék: a szociális munkás összetartás, a nem is oly rég annyira lenézett, s oly rosszul dotált kézműipart mint tevő aranybányává!

Mi tanítók, kiknek munkája nemességét, értékét elismerik úgy fent, mint lent és a legilletéke-sebb faktorok nyíltan kimondják, hogy a díjazása nincs arányban a teljesített munkával és nyugodtan hozzáteszik, mert nincs reá fedezet... ha elgondoljuk, hogy ekkor 100 milliókat sietnek felajánlani a hadseregnek, s nekünk ép, egészséges, munkabíró embereknek koldusbért — lakber — segélyt utalványoznak... hát nincs már elég folt, föltfedte ruhánkon? Milliók vannak egy egyetemre! amelyre ma szükségünk nincs, akkor, amikor félmillió analfabéta ember-társunk él állati sorsban, mert nincs iskola a népnek, mely kebelébe fogadja, nincs tanító, mely lelkét művelje!

Budapesten egyre-másra emelkednek monumentális épületeink. Az új országház, amint a fama súgja, talán 30.000.000 frt, sok kimondani is: 60.000.000 koronába került. Ijesztő, rengeteg nagy szám! Remek munka, majdnem megszólal, mikor az ember szájtátva bámulja. Csodálatára jár a nép, nézi, nézi, nem bír betelni véle, töri kis esztét, vajjon honnan kerültek ki azok a sok-sok nagy bankók, mikor az ő falucskájában nem te-

lik az ország nagy pénzesládájából egy patiosos falazatú iskolára sem, ahol ő megtanulhatta volna azoknak a cifra akum-bakumoknak kimondását, a számlálás mesterségét... nézi, soka nézi a nagy alkotmányt, ... s nem lesz okos tőle.

Megállok az új műegyetem előtt, megállok, mert nem merek belépni a kerítés ajtaján... Remek minden porcikája, sáros eszímam bepiszkitja ragyogó, pompázó díszes kövekkel kirakott, udvarát. Kertészete művészies, szökőkutai: bámulatosak. Micsoda fény, micsoda kényelem lehet ott benn?!

Istenem, ha otthoni düledező, roskadt, bűzhödött falusi iskolámra gondolok, úgy elszorul egy kis húsdarab itten balfelől, s valami forró, meleg csepp gördül le arcomon végig, csendesesen...

Jézus mondotta: engedjétek hozzám jönni a kisdedekeket, mert ilyenek a mennyeknek országa. Valóban a Golgota útjait járják a nyomorúságos falak közé zsúfolt apróságok, mikor egymás mellett szorongva, jobbra-balra görnyedezve üldögélnek, tanulgatnak. A népiskolák elhagyott helyek... Az egészségi viszonyok kivánalmi csak a papírra vannak nyomtatva. A felsőbb iskolák világra szóló luxusa, szemképráztató szépsége nem engedi megoldani kisdedeink iskoláinál az egészségügyi kivánalmakat sem. Oda kellene a milliók, hadd lássa a világ a mi gazdagságunkat, a mi előrehaladott kulturánkat!

Kutyabagosra egy anglus, egy francia, egy német se téved, minek ott kultúra?

Magyar tanítóság! Visszatérek oda a honnan kiindultam: *egyesült erővel fogjunk már össze végre-valahára!* Le a szétválasztó falakkal! Ott, a hol a népnevelés érdekeiről s a népoktatás dudáinak kiáltásáról van szó, legyen az az iskola bármily jellegű is, szent missiót teljesít. Egy cél lebeg szemünk előtt mindannyiunknak, gyermekeinknek nevelése s oktatása. Az a szent cél, hogy az a nagy tömeg, mely a népiskola falait elhagyva pályájához ér, rendelkezék annyi tudással, annyi ismerettel, a mennyi a megélhetésére alapul szükséges, szívébe, lelkébe beleoltuk a tudás és haladás vágyát, hogy szabad idejét a messze jövőben is hasznos munkák tanulmányozásában

töltse el. Oh ne az iskola jellegében keresd, ha hiba van! Regi igazság, mely változhatatlan: a tanító — az iskola! Hogy aztan jó-e, rossz-e? Az nem a jellegtől függ.

Egy azonban tény, s ez az, hogy bármily jellegű is az az iskola, ha hűen teljesíti kötelességét, ha hasznos polgárokat nevel a Hazának, úgy az államnak tesz szolgálatot és így végeredményében az állam érdekeit szolgálja: annak tanítója! Legyünk tehát egyek, kartársaim! *Alakítsuk meg azt az országos szövetséget, amelyben együtt lenne minden magyar tanító, ahol közösen megállapított együttes programmal indulnánk a Haza felvirágoztatására, a népnevelés, a népoktatás nagy kulturaharcára!* Egyesülten megértethetnők a neppel, hogy a mi érdekeink egy az övékével. Hogy az iskola, melyben a gyermek a nap legnagyobb részét s életének zsenge fejlődő korát éli, egészségügyi tekintetekben a legkifogastalanabb épület legyen, hogy az előirt terület-nagyság az iskolatermekben a növendékek létszámára való tekintettel törvényszerűen be is tartassék s annak két, három, sőt többszöri áthágása közismert, mindennapos dolog ne lehessen! Hogy legyen annak az iskolának egy jól fizetett állású, munkája után megélt tanítója, akinek harangozó, díjnoki, instruktori és a jó Isten tudja, mily kenyér után ne kellessen szaladgálnia, hogy koptaló családját eltarthassa! Testben és lélekben összetört, felebvalói által sokszor még meg is szekirozott, társadalmi állásában lenézett s így önértékében megsértett, — Uram bocsá! — paraszt-tudatlan emberek gondnoksága alá helyezett tanítótól várjuk mi szülők, hogy gyermekeinket önérzetes, helyesen gondolkozó, értelmes, becsületes és hasznos polgárokka nevelje? Hát nem képtelenség-e ez? Keserűséggel telített szívvel, romlott kedéllyel, gondokkal terheltlen lép be a tanító az iskolájába. Oda, hol a gondtalan, vigkedélyű gyermekesapat várja, oda, ahova vidám kedély, tiszta, gondmentes lélek okvetlenül szükséges, hogy lelkesítse, magával ragadja kis hallgatóságát, hogy a maga kedélyével ebrentartsa növendékei figyelmét s élénk előadásával felkeltse azok érdeklődését s azt mintegy magához láncolva, állandóan foglalkoztassa őket. Leforrazott, kiszípolyozott, meg-alázott, gondterhes lélekkel, kedély- és hangulat-nélküli tanítás: lélek nélküli test, mely mint a falra hanyt borsó, peregye hull vissza a földre... Haj! nem tudják *nem pedagógus* vezetőink, hogy amikor nagy nyugalommal szemünk közé vagják, hogy ti apostolok vagytok, ti koplaljatok: akad pénz minden rangú és rendű osztály számára, csak titeket kellett kizárnunk, mert rátok már nem jutott fedezet, — nem tudják, hogy az a lesújtott tanító önhibáján kívül, bémított kedéllyel, magára erőszakolt kötelesség-érzettel teljesített munkájával mily gyöngé eredményt ér el s így a neki szánt pof és rugas mint jut — mindenféle passzív rezisztencia mellőzésével — a népművelés, a népoktatás ártat-

lan, mitsém vétő blattjára! Ha van munka széles e nagy vilagon, amelyhez kedély, vidámság és gondtalan lélek kell, úgy ez a tanító munkája! Már pedig a lélek üdeséget kieroszakolni, hivatalos hatalommal presszionálni, balga felfogás! Emelkedett szívvel, tisztult kedéllyel kell a tanítónak napi munkájához fognia, távol tartva magától minden bűt, gondot; ideális lélekkel meg kell élenkítenie a száraz betűket, hogy játszva, szórakozva neveljen, tanítson.

De ennek alapföltétele a munka tisztas béré. Az éhes gyomor, a korgó has, a folytonos, sertő mellőzés, mely munkánkat nem honorálja, de koldussegélyre sújt, oh ez nem hathat lelkesítő leg, ez nem vidámitja fel a kifaradt, amnyi évtizedeken át sovarogva váró magyar néptanító-ságot. A csalódások iskoláját végigjártuk már, a népnevelés munkasainak idealizmusa megtörtén, fáradtan vonja az igat!

Kartársaim, egyesüljünk! Ideális munkánk jegyében: a magyar nemzeti kultúra a szent cél, mely méhében kell, hogy hordja a tisztas munkasbért!

A nyári nagy szünnet, a tanítói mozgalmak, szervezkedések ideje, kopogtat. Tegyétek össze jelleiteket, kerekedjétek fel, gyűljünk össze tanácskozásra.

A véderőreform és a tanítók.

Irta: Brunner András.

Az új véderő-törvényjavaslat előterjesztése alkal-mából lapunkban több cikkíró foglalkozott már a tanítóknak ezen javaslat szerint az eddigiólt eltérő katonai szolgálatával és ezzel kapcsolatos dolgokkal. Hegedűs Zoltán volt az első. Cikkében a népiskolai zászlóaljokért lelkesedik s habár azokat halva született gyermeknek mondja a jelenben, sokat vár tőlük a jövőben, mikor a tanítók a kötelező egyéves önkéntesség révén mint tartalékos tisztek fogják a népiskolai tanulókat a katonai szolgálatra előkészíteni. Jósray Gábor, a második cikkíró meg tovább megy, midőn azt mondja, hogy kész katonák lesznek majd katonákka. És azt várja, ohajtja, hogy *a néptanítóknak egyesített pedagógiai és katonai tudomány rövid időn belül hatalmas katonai állammá teheti Magyarorságot.*

Amit a cikkírók ezekben kifejtettek, társadalmunk egyik táborának eszmeköre. Engedjék meg azonban, hogy a társadalom másik részének nézetét röviden kifejtsem és megindokoljam.

Az 1868. XXXVIII. t.-c. a testgyakorlást, tekintettel a katonai gyakorlatokra, ohajtotta a népiskolába beállítani. É tekintetben — azt hiszem nézet-eltérés nélkül állíthatom — semmit sem ért el 40 év alatt a törvény rendelkezése.

Megpróbálták katonasdiit játszani és azt mondták, hogy ez az önbeesülésnek és fegyelmzetttségnek tényezője a népiskolában. Tulajdonképen pedig a tetszetőségen alapul. Hogy miképen áll a katonasdi ügye a népiskolában, mutatja a honvédelmi miniszternek Kecskemét városához intézett és a napilapokban publikált érdekes leirata. A város ugyanis Balogh Dénes igazgató-tanítót egy evre szabadsá-

latta, hogy a népiskolai zászlóaljakat országosan szervezze és helyettesítésének költségeit a honvédelmi minisztertől kérte a katonaság céljainak előmozdítása címén. A miniszter megtagadta a város kérelmét, mert a népiskolai zászlóaljak intézményét teljesen szükségtelennek, sőt sok tekintetben károsnak tartja. A miniszter szerint az ilyen intézmény legtöbbször a hasznos testgyakorlásnak elhanyagolásra és csak az avatatlanok szemének tetsző, de a kis tüstencsek észszerű fejlesztése szempontjából teljesen értéktelen, sőt káros katonasági játék üzésére vezet. A miniszter meggyőződött kiküldött szakközegei által, hogy ebbe a hibába az országban eddig már létesített valamennyi iskolai zászlóalj beleesett. Pedig egyik-másik helyen aktív katonatiszt működött közre a gyermekek katonai kiképzésében.

Most ennek javított és bővített kiadását remélik az irányzat hívei az új véderő-törvényjavaslattól. Az előzmények után nem nagy reményt fűzhetnek hozzá. Hiszen az egyéves önkéntes tanítók sem lesznek mind tiszték. Aránylag sokkal kevesebb egyéves önkéntes lesz az új törvényjavaslat szerint tartalékos tiszt, mert a tiszti vizsga letétele nem kötelező s aki le nem teszi, nem szolgál büntetésből még egy évig, mint eddig. Sőt valogatni akarnak majd, kinek adják meg a tiszti rangot. *Hegedűsnek* ehhez hízott következtetése is elesnek. Szó sincs róla, növelné a tanítók tekintélyét, ha a tanítók tartalékos tiszték lennének. «Az egy év munkássága meghozna a maga erkölcsi, sőt anyagi hasznát is...» — mondja *Hegedűs*. Ezt az anyagi hasznat nem tudom felfedezni. Ellenben mindenképen teher lesz a tanítóra nézve a kötelező egyéves önkéntesség és *Josvay* már e teher könnyítésén gondolkodik. Egyik következője lesz ennek, hogy a szegény családok ezután már nem képeztethetik ki gyermeküket tanítóvá, úgy mint eddig és ez antidemokratikus vonása a javaslatnak.

Az új javaslatból az ifjúsági zászlóaljak általános szervezését nem lehet kiolvasni. Azt mondja a javaslat, hogy a tanítókat a honvédségnél az *ifjúsági testi nevelésére* fogják kiképezni. Ez pedig nem jelent katonaságit a népiskolában, hanem mindenki által óhajtott üdvös intézkedést s e tekintetben egyértelműleg üdvözölhetjük az újítást.

A nagyváradi iskolaszék még a véderő-törvényjavaslat előterjesztése előtt ülést tartott, amelyen áldást foglalt az iskolai zászlóaljak szervezése ellen és tiltakozását fejezte ki az ellen, hogy az iskolába bonyolítsák a militarizmus szellemét. Ez az, amit elítélnék a békemozgalom hívei, a militarizmus szelleme az iskolában, mely úgyszólván még a közéletben. Azt mondja a törvényjavaslat indokolása, hogy «amíg a tanítót nem képezik ki teljes értékű katonává, ő pedig nem visz magával a polgári életbe a véderő iránt meleg rokonérzést, addig semmi biztosíték sincs arra, hogy hivatása körében a honvédelem érdekeire az ifjúságnak fogékonyságát fölébreszti». Ezt már, aki akarja, a militarizmus szellemének véletli. De hát nem szükséges a militarizmus ellenségének lenni, hogy békebarátok lehessünk. Hiszen vannak a békemozgalomnak a katonatisztek között is hűvei és e mozgalom a béke tartós biztosítását nem a katonaság ellen, hanem azzal egyetértve akarja létrehozni.

Ha tehát a tanítók az egyéves önkéntességük révén nem a militarizmus szellemét, hanem az ifjúsági testi nevelését fogják a népiskolában meghonosítani, úgy korszakalkotó üdvös reformnak fogjuk elismerni

a javaslatot. Mert hiszen ma már minden tanítónak tisztában kell lenni azzal, hogy mit akart *Apponyi* miniszter, mikor a «*Békenapot*» bevezette a népiskolába. Nem annyira azt a napot, mint inkább a *békére nevelés szellemét* akarta általánosítani. *Gíesswein* Sándornak lapunkban megjelent cikkei is felhívták már erre a tanítóság figyelmét. Amit e nagy szellemek propagálnak, azt mi bátran követhetjük. Napirenden kellene tartani e kérdést.

Kétségtelen ma már, hogy a nemzetközi világban történik valami, ami az államoknak összeférhetőséget, megegyezést a békére munkálja, a háborút pedig mindinkább elítélendő anarchialis állapotnak bizonyítja. Ez a békére törekvés, az államok érdekeinek és életének jogi és eszes alapokra való feltétele képezi a békemozgalom feladatát. És nagy sikere már az, hogy az emberek ezt megértették, ami a további kiépítésnek alapját képezi.

Nekünk, tanítóknak tehát e szellemben kell tanítói és nevelői tevékenységünkben eljárunk. Ez a kor szelleme, ez a jövő eszméje, nem pedig a militarizmus. Ideálunk ne a katonai állam legyen, hanem a kultúra által kivivandó nemzetközi intézményes béke.

A tanítókra azonban más fontos feladat, munkakör is várna a hadseregnél. Általánosan elismert igazság ma már, hogy a csatákat nem a jó fegyverek, sem a találat-százalékok döntik el, hanem a *férfiak*. Nem a céllovászat fontos tehát a népiskolában, hanem hogy erkölcsös, jellemes férfiakat neveljünk. És ilyen nevelésre kellene berendezkednie a demokratikus néphadseregnek is. Nevelők kellenének a hadseregbe! Nemesak az analfabétizmust megszüntetni, hanem szociális nevelést és oktatást adni a katonaságnak. E célra vehetné igénybe a hadsereg a tanítókat. Ha csak a kaszárnya-nyelvre és kaszárnya-erkölcsökre gondolunk, mennyi értékes, nemzetnevelő teendő várna itt a tanítókra! Ennek a szellemnek a bevezetését is vártuk a véderő-reformtól. De az illetékes tényezők még most sem gondolkoznak így. Mutatja azon intézkedés is, hogy a tanítókat a honvédségnél koncentrálják, ahelyett, hogy az egész hadseregben elosztva mindenütt gyakorolhatnák hivatásukat, a nevelést és tanítást a tanárokkal együtt. Sajnos, a hadsereg nem kíván magának *tanító*-katonát, hanem csak *katoná*-tanítót akar adni a nemzetnek.

Panaszok, sérelmek.

Irta: *Dick Károly*.

Vizsgálkon túl vagyunk, a megélhetés kérdéseinek megoldásával való küzdelem közepette, vehetek ma is, holnap is magamnak egy kis időt, hogy kedves lapunk hasábjain elpanaszkodván egymásnak, táplálkozzam én is egyelőre reménnyel.

Megdöntetlen igazság, hogy: «Mindenki olyannak hiszen mást, mint önmaga.» — Ha talál olyan valakit, akiről feltételezi, hogy lelkületük megegyezik, vonzódik hozzá, bizalmassá lesz, kitarja annak lelkét s ha baja van, elpanaszolja bizalmasan, megkönnyíti lelkét.

Igy vagyok én a kedves *«Népnevelőkkel»*. Jó barátomnak, jó barátunknak hiszem, sőt tudom, mert megnyitotta szívét, hasábjait, barátjai, a kath. tanítók panaszainak befogadására; szíves engedelmével én is könnyíteni akarok magamon.

Ha azoknak a sérelmeknek külfélesegeit, melyek ezen hasabokon már megjelentek, (pedig mennyi van még!) nem csak elolvassa, de meg is szívleli az ember: elámul, feljajdul, elgondolkozik és kérdezi önmagától: Hat lehetséges mindez a mai században? — és tovább: Miért vagyok én hat tanító, pláne kántortanító?!

A leírt panaszoknak, melyeket mind (állítom, hogy nem csak a panaszokat, de a többi megjelent nagybecsű cikkeket is) figyelmesen atolvastam, a sorai között mindegyiknek lehet még olvasni, gondolván: hat ha így is megértik és segítve lesz a bajon. Az elpanaszolt és az el nem panaszolt sérelmek különféle változatokban ez előtt is megvoltak, s hogy csak most látnak ezek napvilágot, mint újságcikkek, annak oka első sorban, hogy van egy jó barátunk, aki ezt megengedte, másodsor: az intenzívebb kötelességek több jogot igényelnek stb.: de legfőbb oka szerintem az, hogy a sok sérelm, melyekkel egy kath. tanító kinódott, a legutóbbi időben még eggyel, a legsérlelmebbel, ország-világ előtt a megaláztatással szaporodott. Ezt szegényli a magyar kath. tanítóság. Ez faj olyan igen nagyon! Igen, megaláztattunk! És ez megtörténhetett a tanítóság nagy részével Magyarországon, a mai században! —

A fentebb tett első kérdésre tehát ez volna a felelet.

De vajjon így van-e hat?

Hogy így van, tudjuk érezzük, mindnyájan.

De honnét ez a sérelm, mely bennünket kath. tanítókat (k-tanítókat) (a többi felekezettieket is) oly igen lealaz, sért és oly igen faj?!

Mielőtt erre vonatkozó gondolatomat leírnám, elpanaszolnám, nehogy bárki is félreértsen és valamelyik „paholy” tagjának higgyen, kijelentem: hogy szívem lelkem meggyőződésével híthő katolikus vagyok és nem ekkeseredésből, de sajnó szívvel a tiszta igazságot akarom hangoztatni.

Nem írom le, csak megemlítem, azt az időt, midőn egy miniszter a tarcáját kötötte a tanítók 600 koronas fizetéséhez: tehát nem akarta, hogy annyi fizetése legyen egy tanítónak, mint a paradés kocsisanak, abban az időben. (Most is több van, mint egy tanítónak.) Voltak ugyan néhányan a törvényhozók között, akik jóindulattal nyilatkoztak mellettünk, de az megmaradt annak, és el is hangzott.

Adta az Isten azután sok év múlva ennek a szegény országnak a koalíciós kormányt, s benne a szegény tanítóknak gr. Apponyi Albert kutuszmisztert, aki a 600 K-ból 1000 K-t csinált. Hála neki ezért is! De mi ez most, midőn mindennek háromszoros ára van? Bizony nem több, mint akkor a 600 K volt; különösen nekünk nem, kiket uraknak csúfolnak s a társadalom meg is követeli, hogy azok legyünk, de miből?!

De még ha ez általános volna! Bizony, nem hangzott volna el annyi panasz. Hanem mivel, itt van a megaláztatásunk súlypontja. — ez a seb sajog oly igen, ez a forrása a panaszok tömegének, különbséget tettek állami és nem állami tanító között. Egyenlő kvalifikációval, nem egyenlő jog, nem egyenlő fizetés. Es ezzel a felekezeti tanítóság tekintélyén olyan esorba esett, melyen semmiféle keresztény szociális törekvés nem segít. Ez a megkülönböztetés (és ezt a nép is tudja) nem csak lelkében keserítette el a kath. tanítóságot, hanem működésében is meggátolja. A legideálisabb keresztény szociális törekvést is derékon törli; mert a kath. tanító szegénységgel küzd. A szegény embernek nincs tekintélye; már pedig a hol tekintély nincs, legyen az a tanító bár a legideáli-

sabb értelemben vett tanító, *hatni nem tud*. Sajnos, tapasztalásból tudom. Boesánat, itt magamról írok. 42 éve, hogy tanítok (itt 40 éve), hogy mily eredményel, úgy valláserkölesi, mint szociális téren? felemelt fölül csak azt mondom: „tudiák előljárom.” Vezető ember voltam. És mégis, mivel gyermekeim iskoláztatása felemészttette fiatalkori szerzeményemet, magánvagyonom már nincs, hivatali fizetésemből pedig a mai viszonyok között csak úgy élhetek, hogy hitelt hitelre halmozok a jóllakhatásért (de nem hússal, azzal absolute nem lehet), elveszett avagy onnal a nép előtt a tekintély is.

Hát még a kántortanítók sérelme?! Nem ege kiáltó igazságtalanság-e? Nem-e a munkás bérének elhuzása?!

Nemesak hogy kettős munkát végzünk és csak egyikért kapjuk a bért, hanem az egyik fizetésből a masikat kell önmagunknak kiegészítenünk, hogy valamelyes nyugdíjjogosultságunk lehessen; s ezért az állam, amiért az egyik zsebünköl a másikba tettük a sajátunkat, 50%-ot vasal be rajtunk. Például: nekem mint tanítónak 160 K fizetésem van, (a kisbírónak 240 K meg a dobolás jövedelmének a fele) kiegészítették tehát a törvény értelmében 840 K-val 1000 K-ra és ezen 840 K kiegészítésnek felét fizettem az államnak. Igazság ez?! Az állam ezt jogosnak tartja, mert a nyugdíjat ő adja. Bár a miénköl, bár nyomorúságos, de talán éhen nem halunk, majd kérégetünk hozzá. Hol vannak a mi millióink?! Szegény tanítók szava elhangzik mindenütt. Hisz szegények! Jajgathatnak! Ki az, aki felemeli szavát mellettünk? Egy-két képviselőn kívül — *senki*. A nyugdíjtörvény a régi (pedig a törvény szerint mikor kellett volna revideálni???) a 40 éves szolgálati idővel együtt!!!

A dupla munka és szimpla fizetésre mondhatja valaki: Hiszen évtizedek óta úgy volt, hogy a kántor a kántori fizetésére tanított is. Hát kérem, ez igaz: csak hogy ezelőtt más volt a különbség a tanító és a kántortanító között. Ez előtt a 200 plurimum a 300 frtos tanító állással szemben a 4—500 frtos kántortanító állás tekintélyesebb, a teher pedig mintegy közös volt: mert azelőtt a fiatal tanítók mintegy kötelességüknek tartották, hogy a tanításon kívül, a kántornak segédkeztek, képezvén magukat a kántorságban, nem gondolva ezért külön dotatióra, *mintegy együtt dolgoztak*. A különbség tehát, a dupla munka nem volt szembeszökő. A kántornak segítve tanultak. A megváltozott körülmények azok, melyek kiélezték a tanítók és kántortanítók közötti különbséget. Dupla munka, szimpla bér!

Ma pedig, midőn mi idősebb kántortanítók, kik 5—6. oszt. középisk. képzettséggel szerevezve oklevelet, úttörői voltunk a mai színvonalon álló iskolai életnek, a tanítás terén a tapasztalat nyújtotta tanfolyamokat is sikerülten elvégeztük, sajnó szívvel kell — itt ismét magamról szolok, de azt hiszem vagyunk ilyenek sokan — minden hónap 1-én látom, hogy a 4—5 éve mellettem működő tanító kollegám nyugtája 100—120 K-ról szól, míg az enyém 41 K 66 fill.-ről, pedig én is annyi órát töltök az iskolában, mint ő, vagy még többet. Midőn ő még alszik, én már elvégeztem kántori teendőmet a szt. mise alatt. Tanítás után? ő megy oda, ahová jól esik, én pedig, litánia vagy temetés, vagy egyéb kántori funkció végzésére és mire ezekért a kántori fizetés megkapom, már régen felkölesönöztem, mert élni „muszáj”. Nem irigységből hozom ezt fel, nem, mert a nőtlen tanítónak is csak ebédért kell 50—60 K kifizetnie havonkint.

Bátorkodom kérdeni: Jogosulatlan talán a feljajdulás?

A második kérdésre a felelet: «Azért vagyok tanító, mert már az vagyok. Nem lehetek más. Elkéstem»

Hat kérem alázatosan, vannak tanítványaim igen sokan, (csendőrőrsvezetők, vasutasok, villanyosok, fővárosi rendőrök, vincellérek, gazdasági felügyelők ect.), kik az általam kiállított bizonyítvánnyal lettek azaz, nem került a tudományuk egy fillérikébe sem és mindnek nagyobb a fizetése, a jövedelme, mint az enyém. Hogy példát is mondjak: Egyik tanítványom (parasztfiúk mind) szőlőfelügyelő vagy vincellér, vagy nem tudom, mi a titulusa. Ennek a fizetése: 1800 kor. pénz, 2 szoba, konyha, kamra, pince, istálló, fűskamra és felszerelt lakás, (a tanítói lakás nincs így körülírva, tehát nem is kapja meg,) fűtés, világítás, egy tehén és egy sertéskoca-tartás, bizonyos mennyiségű bor, és szüretkor 3 vagy 5 darab tizkoronás aranyborra való. Ez egy kvalifikálatlan parasztember fizetése. (7000 korona van a takarékbán.)

Egy másik: egy sertéshizlaldában felügyelő. A dolga az, hogy megfigyeli: jól eszik-e minden sertés és hogy jól etetik-e őket? t. i. a sertéseket, ezért a «fáradságaért» a fizetése ez: Pénz: 1200 kor., lakás, fűtés, világítás, tehéntartás, só és az eladott értékek után bizonyos százalék, úgy hogy vallo-mása szerint a készpénzfizetése felmegy 1500—1700 koronára. (15 hold földet vett már.)

Ehhez nem kell kommentár!

Annyit mégis ideiglatok, hogy ma már minden munkaadó belátja, hogy a fizetéseket a megélhetéshez arányítani kell és nem csak belátják, de teszik is, különben bekövetkezik a «sztrájk»: csak a kath. tanítók, kántortanítók munkaadói nem változtatnak a régi, ma már elviselhetetlen állapoton, miért? mert a tanító tanító marad, habár eladósodva is, mert a tanító, kántortanító nem «sztrájkolhat» . . .

A panaszkodó kántortanítók közül egy társam volt, aki hasonló hírt pengetett, vele együtt én is arra kérem a kath. tanítók nagy kongresszusának szervezőit, vezetőit, hogy a sok apróbb sérelmek orvoslása mellett járuljanak a nagyméltóságú püspöki kar elé alázatos kérelmünkkel, hogy a kántortanítóknak ezen áldatlan állapotban változtassanak. Hiszen mi az egyház szolgálai vagyunk! Külön díjlevél szerint, a kántori fizetést a kántori teendőért kapjuk meg. Hiszen megdolgozunk érte! Hiszen külön kellett tanulnunk a kántorságot!

Továbbá kérjük: hogy méltóságának, tekintélyének egész súlyát vesse latba és hasson oda a kormánytól, hogy ne legyen különbség állami és nem állami tanító között. A tanításért a kántortanítók is kapják meg azt a fizetést, amit a többi, a tanítás terén hasonló időt eltöltött tanító. Egyenlő képesség, egyenlő munka, egyenlő díjazást követel, úgy fizetés, mint nyugdíj, vasuti kedvezmény, korpótlék stb. tekintetében: szóval ne legyen köztünk különbség. Ha a képviselő uraknak csak akkor jó a tanító, ha korteskedni kell, a felsőház — melynek az egész püspöki kar tagja — utasítsa el az olyan törvényjavaslatot, mely a keresztény Magyarország tanítóinak nagy részét, az egész művelt világ előtt pellengérré állítja.

A tanítói nyugdíjtörvény okvetlenül revizionáltassék s a szolgálati év szállíttassék le. Az oklevelet nyert tanító, ha tanítói állását valahol elfoglalta, nyugdíjjogosultsága azonnal kez-

dődjék. Hány tanító él 60—62 éves koráig? Bizony kevés. Mennyi bacillust kellett megemésztenie? Melyik élvezheti 40 évi szolgálat után a jól megérdemelt pihenést? Mielőtt a nyugdíját élvezné, amely pedig sok pénzbe került, — sirba dől!

Továbbá: Vesse fel a nagygyűlés és tegye komoly megbeszélés tárgyává azon kérdést, — ez ma még a fizetés- és nyugdíjrendezésnél is előbbre való, életbevágóbb — miként lehetne az eladósodott tanítók, kántortanítók adósságait konvertálni 4. legfeljebb 5%-os kölesön mellett, hogy az uzsorától, mely a mai fizetés és megélhetés mellett kikerülhetetlen, megszabadulna, hogy ne kellene nap-nap után: «Jaj, Istenem! hogy lesz ma?!» kétségbeesztő gondolatok közt várni, a tanítók, különösen a családostanítók lelkéből minden nemesebb felbuzdulást kiölő, családja minden tagjáról lerívó, úrinnak csúfolt, nyomorúságos állapot jobbrafordulhat.

Ezek a legfőbb sérelmeink. Ezeknek azonnali orvoslását kérjük. Nem mondhatom: Mert különben így meg úgy — sztrájk — lesz; hanem igenis mondom: Hogy ha ezen lealázó sérelmeink orvoslása lesznek, ha nem szorulunk uzsorás zsidóra, — az még is ad legalább kölesönt — tekintélyünk ismét visszajő s ha ez meglesz, jöhet a pokol kapuja, akár mint páholy-mester, akár szabadgondolkodó, vagy bármily alakban, rajtunk diadalmaskodni nem fog. De ha továbbra is az eddig tapasztalt közöny lesz csak részünk: vallásos meggyőződésünk, melyet az édes anyatejjel szívunk magunkba, nem fognak kiforgatni ugyan, és dolgozni fogunk úgy, amint egy elkeseredett ember, egy bánatos családapa tud: de szegénységünkben tekintélyünk nem léven, korgó gyomorral végzett, bármily fáradságos munkánk nem lesz képes a magasba törni, hanem azt szárnyaszegett madárként tehetetlenül az örvény fogja elsodorni, magunk pedig nyomorúságunkban azon mentőkötélbe fogunk kapaszkodni, melyet a jobbléttel kecsgetető utánunk dob.

Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez.

Ira: *Jurassa Endre.*

A népoktatás tejedelmes mezején az utóbbi évtized alatt sok örvendetes újítás vert gyökeret, anélkül azonban, hogy a gyomot, mely pedig csupán hátrányosan árnyékol és csak igen rossz gyümölcsöket terem, irtogattuk volna. Ennek nem mindig oka a tanítótság, mely hovatovább egészen megszokja már maga is, hogy az általa szolgált ügyről s annak legkényesebb kérdéseiről az ő megkérdézése nélkül határozatlanok. Ritka eset, hogy egy-egy tanítónak beszéde vagy írása oly benyomást tegyen az illetékes fórumokra, hogy intenciói értelmében üdvösen változtatnának az iskola külső és belső életét egyformán befolyásoló különféle, eddig meglevő szabályokon.

Százával olvassuk a tanítóktól eredő sokszor igen talpraesett javaslatokat, de gondolkodóba a legtöbbször csak azok az irások ejtenek, melyekről értékes tartalmuk és szerzőjük kiválóságánál fogva föltehetjük, hogy szavuk nem a pusztába kiáltó szó leszen.

Jósvay Gábor tisztelt barátom a «Népnevelő» ezidei hatodik és hetedik számában megjelent «Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez» című tagadhatatlanul tartalmas, igen figyelemreméltó és szinte határtalan úgyszeretetről tanuskodó cikke engem

gondolkodoba ejtett s rövidesen arra a meggyőződésre jutottam, hogy különben értékes sorait bíráltni lehet is, elengedhetetlenül szükséges is.

Akinek a kántori, kántortanítói állás körül leszűrődött tapasztalatai vannak, az nyomban magáéva teszi a közleménynek azt a részét, mely a kántorképzés nivójának emelését s a kántori pályára való gyakorlatiasabb előkészítést tűzi ki célul; de aki tisztán a tanítói pályára való *lelküismeretes* előkészülés nem éppen könnyű feladatával becsülettel küzdött meg s aki összes képességeit a haza, az Egyház, és az egyének szempontjából a kántorinál sokkal fontosabb tanítói állás méltó betöltésére óhajtja nemes buzgalommal fölhasználni, bizonyára megütközött a cikk néhány olyan javaslatzerű kitételén, melyek alap-gondolata oda konkludál, hogy az illetékes tényezők hassanak oda, hogy ezután *tanító se lehessen az, aki kántor nem akar lenni.*

Jósvay kartársunk ugyanis a többek között azt kívánja, hogy a képzőkben a zene *játantárgy* gyanánt kezeljessék.

Az egyes művészeti ágak kultiválásához egyetlen feltétel szükséges: a rátermettség. E nélkül lehet valami: mesterség, de művészet soha. És mondhatom, hogy amilyen nagyrabecsülendő törekvés a különféle intézetek arravaló ifjúságának művészi nevelésben való részesítése, éppen olyan súlyos hiba képesség híján bárkit is kényszeríteni a művészet valamely ágának művelésére. Tudtommal ezt a me-renyletet a művészet ellen az összes intézetek között csak a tanítóképzők követik el, valósággal kényszerítven a tanítónövendékeket, hogy — képességre és arravalóságra való tekintet nélkül — a zenei tárgyakban oly jártasságra tegyenek szert, hogy egy-egy hitközség kántortanítói kettős állását méltóképpen betölthessék. Igen sok képző kello értékére szállította le a tanítóképzőintézeti tanításterveknek ezt a kívánságát és a zenei jártasság megszerzésére csupán alkalmat kínál és ha kell, ad, de növendékeinek istenadta képességein erőszakot tenni nem akar, szépen tudván, hogy kényszer hatása alatt nem festünk, hanem csak écsetet forgatunk, nem orgonálunk, hanem csak billentyűket nyomogatunk, nem hegedülünk, hanem csak vonót húzogatók. Ezeknek a képzőknek az eljárását alaposan indokolja az a tény, hogy az a növendék, aki a zenében való előhaladás nemes és minden tiszteletreméltó ambíciójával lépi át az intézet küszöbét, kényszer nélkül is szert tesz olyan fokú zenei tudásra, mely a kántori állás betöltésének elengedhetetlen feltétele, viszont azonban az olyan növendéktől, aki a zenélésre képességet s hajlamot nem érezvén, tisztán csak mint tanító kívánja majd szolgálni Egyháza, hazája és honfitársai egyaránt legfontosabb ügyét, a zene tanulására való kényszerítés által sok olyan fizikai időt rabolunk el, melyet máskülönbben leendő szép pályája által igényelt tudományos ismeretek és betöltendő társadalmi állása által megkövetelt általános műveltség megszerzésére üdvösen fölhasználhatott volna.

Már az eddigiekből is szinte önkéntelenül következik cikkirő abbéli kívánságának tarthatatlansága, hogy *«az önálló kath. tanítói állások betöltésénél minden kath. jérijítanítónak díjveléileg kell kötelességévé tenni, hogy szükség esetén a kántortanítót kiségiteni tartozik».* Ez a kívánság valóban nagy kívánság, mert egyképen veszélyezteteti az iskola és azoknak a tanítóknak az érdekeit, akiknek nem adatott meg a képesség megfelelő zenei ismereteket szerezni. Veszélyezteteti az iskola érdekeit, mert vezetésére nem jeles,

hanem olyan tanítót keresnek, aki kántoroskodni tud. Veszélyezteteti az említett tanító érdekeit, aki minden tanítói kiválóságának ellenére sem vehet részt a pályázatban csupán azért, mely a pályázati hirdetésben föltétlenül kikötött kántori tennivalókban való segédkezés képességeit fölülmulja. Így jelesünk közül többen talán soha sem lehettek volna a kultura alapvető templomának buzgó papjai és sohasem kölcsönözhettek volna a tanítói névnek fényt, sohasem szerezhettek volna a tanítói pályának dícsőséget, mivel kántori képességek nélkül sehol sem kellettek volna — tanítóknak.

Cikkirő eme kivánságának időszerűtlenségét igazolja a ma már fokozottabb kulturális igényű köznép azzal az általánossá lenni indult eljárással, hogy még a kántortanítói állások betöltésénél is a pályázók tanítói érdemeit mérlegeli inkább, mint kántori képességeit; szóval kántortanítóválasztáskor is elsősorban *tanítót* keres szemben *Jósvay* óhajával, aki — meg kell vallanom: igazan nem tudom, mi okból? — tanítóválasztáskor is kántort keres.

Végezetül csak azt jegyzem meg meg, hogy — noha minden ténykedésemnek egyházam és kartársaim iránt való önzetlen szeretetem a rugója s a bakafantoskodást is mindenha elítéltem — én az előbbi okokon kívül a tanítói tekintély érdekében is *egy olyan rendelet kibocsátását óhajtanám, mely szerint a jövőben a tanítói állások betöltésénél — még ott is, ahol eddigelé nem így volt — a kántori képességekre való legesekélyebb tekintet nélkül volnának kötelesek eljárni az illetékes tényezők, az iskolaszékek.*

Hogy aztán a tanító tud-e, vagy, ha tud, akar-e a kántori teendőkhöz kartársának segédkezést nyújtani, azt bizzuk a kántortanító és a tanító között való barátságos megegyezésre, mert ebben a tekintetben csupán ily módon járhatunk el mindenkit kielégítő igazságossággal.

A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.

MEGHIVÓ.

A magyarországi katolikus tanítók Ő Méltósága *Zichy Gyula gróf* pécsi püspök, elnök vezetése alatt Budapesten folyó évi **július hónap 4. és 5-én** a Szent-István-Társulat palotájában tartják

IV. nagygyűlésüket,

melyre a Katolikus Tanítók Országos Bizottságát, az Országos Katolikus Tanügyi Tanácsot, az egyházmegyék katolikus tanítóegyesületeinek és köreinek küldöttéit, a katolikus népoktatási intézetek tanárait és tanítóit s a katolikus népoktatás barátait tisztelettel meghívja az elnökség.

A NAGYGYŰLÉS SORRENDJE:

Július hónap 3-án.

Délelőtt 10 órakor az Országos Katolikus Tanügyi Tanács ülése a Szent-István-Társulat dísztermében. Tárgya: a nagygyűlés előkészítése. Gyűlés után a katolikus tankönyvvizsgáló-bizottság ülése. *Délután 4 órakor* a Szent-István-Társulat dísztermében a nagygyűlés előértekezlete. *Este 7 órakor* ismerkedési estély a városligeti, azelőtt Vampeties-, most Gundel-féle vendéglőben.

Július hónap 4-én.

Reggel 8 órakor. Szentmise a Jézus szent Szive templomában. Mondja: *Zichy Gyula* gróf, pécsi püspök. 9 órakor az első nyilvános ülés a Szent-István-Társulat dísztermében. Elnöki megnyitó. Mondja: *Zichy Gyula* gróf püspök, védő-elnök. Titkári jelentés. Előterjeszti: *Dreiszigler Ferenc*, a Tanügyi Tanács titkára. A nagygyűlés megalakulása. *Előadások*: A valláserkölési nevelés problémáinak megoldása az iskola és a család körében. Előadó: *Giesswein Sándor dr.*, prelátnok, orsz. képviselő. A tanító társadalmi helyzetének rendezése. Előadó: *Ember Károly*, a Tanügyi Tanács v. elnöke. A fizetésegyenlősítés (az 1907. évi törvény cikk revíziója). Előadó: *Millner Antal*, igazgatótanító. A nyugdíjtörvény revíziója. Előadó: *Nevelős Gyula dr.*, kultuszminiszter. A tanítóképzés és képesítés. Előadó: *Körödy Miklós*, tanítóképző tanár. A hitfelekezeti tanítóképző-intézeti tanárok fizetésének rendezése. Előadó: *Szöke Sándor*, tanítóképző tanár. Keresztény gyermekvédelem a XX. században. Előadó: *Angyal Pál dr.*, kir. tan. jogakadémiai tanár. A mai népiskola hogyan reformáltassék az életre kiható nevelés szempontjából. Előadó: *Öveges Kálmán*, tanítóképző tanár.

Délután fél 3 órától a szakosztályok ülése.

I. Egyházmegyei főtanfelügyelők értekezlete a központi papnevelő-intézet dísztermében. IV., Papnövelde-utca 5. szám. *Tárgysorozat*: Az új Rendtartási Szabályzat végrehajtásának módozatai. Előadó: *Guzsvenitz Vilmos*, esztergomi főtanfelügyelő. A kath. iskolák intenzív ellenőrzése hogyan és miképpen volna fogantatosítandó. Előadó: *Kolossváry Mihály*, vaczi főtanfelügyelő. Kath. iskoláink és a telekkönyv. Előadó: *Zalka László dr.*, győri tanfelügyelő.

II. Népoktatásügyi szakosztály: a) *Pedagógiai alosztály ülése* a Szent-István-Társulat tanácskozási termében. *Tárgysorozat*: Téves nevelési irányzatok. Előadó: *Szuszai Antal*. A reáltárgyak módszere a gyakorlati élet szempontjából. Előadó: *Hegedűs János*, tanítóképző-igazgató. A tankötelezettség korhatára és a beiskoláztatás. Előadó: *Barabás György*, igazgató-tanító. A szakfelügyelet és az állami tanfelügyelet. Előadó: *Rovó Lajos*, tanító, szerkesztő. Tanítóegyesületek és a pedagógiai tudomány művelése. Előadó: *Péter János dr.*, tanár. A számtanítás újabb módszere. Előadó: *Ében Mihály dr.*

b) *Szervezeti, szociális szakosztály ülése* a Szent-István-Társulat dísztermében. *Tárgysorozat*: A néptanító szociális feladatai. (A Tanügyi Tanács keresztény szociális szakosztályának programja.) Előadó: *Wohlmuth Ernő*, a Tanügyi Tanács titkára. A Tanügyi Tanács szociális szakosztálya vezetőségének megválasztása. Könyvek és könyvtárak az iskola szempontjából. Előadó: *Friedrich István*, tanár. (Göröcsöni Dénes.) Az iskolaszéki intézmény reformja. Előadó: *Számborovszky Rezső*, tanító. Tanítószövetség és tanítóegyesületek. Előadó: *Horváth Ignác*, igazgató-tanító. Keresztény ifjúsági egyesületek és továbbképző tanfolyamok. Előadó: *Kolossváry Mihály*, vaczi főtanfelügyelő. A katolikus iskolák jogviszonya és anyagi helyzete. Előadó: *Becker Vilmos dr.*, hittanár. Kántortanítók alkalmaztatása és fizetésügye. Előadó: *Szabó János*, főtanító. Észrevételek a fegyelmi szabályzatról. Előadó: *Piller György*, tanító.

III. Tanítóképző-intézeti szakosztály ülése a Katolikus Körben. (IV., Molnár-utca 11.) *Tárgysorozat*: A tanítóképzés és a szociális nevelés. Előadó:

Kovács Gyula dr., tanítóképző-igazgató. Kántorképzés és képesítés. Előadó: *Jósvay Gábor*, főtanító.

Július hónap 5-én.

A szakosztályok folytatólagos ülései a Szent-István-Társulatban fél 9-től 10 óráig.

IV. Nőnevelési szakosztály ülése a Szent-István-Társulat dísztermében 10-től fél 12 óráig. *Tárgysorozat*: Nőnevelés és a nők helyzete. Előadó: *ösv. Báthory Nándorné*. Női patronázsok és a szociális missziók. Előadó: *Farkas Edith* alapítványi hölgy. Polgári leányiskolák továbbképző tanfolyamai. Előadó: *Keményfy K. Dániel*.

V. Kisdédovási szakosztály ülése a Szent-István-Társulat termében július 5-én délelőtt 10 órától fél 12-ig. *Tárgysorozat*: A kisdédovodák és menedékházak fejlődése hazánkban. Előadó: *Jakab Béla dr.*, tanítóképző-tanár.

Az Országos Katolikus Tanítói Segélyalap árvaházi bizottságának gyűlése a Szent-István-Társulat termében délelőtt fél 11 órától fél 12 óráig. *Tárgysorozat*: A katolikus tanítók árvaházának ügye. Előadó: *Walter Gyula dr.*, c. püspök, a Segélyalap elnöke. Az árvaház belső és külső szervezete. Előadó: *Kincs István*.

Fél 12 órakor második nyilvános ülés a Szent-István-Társulat dísztermében. *Tárgysorozat*: A modern pedagógia a történelem megvilágításában. Előadó: *Acsay Antal dr.*, egyetemi tanár. A szakosztályok határozatainak kihirdetése; indítványok. Az Országos Bizottság és a Katolikus Tanügyi Tanács megválasztása. Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács keresztény szociális szakosztályának, továbbá a népoktatási, tanítóképzői, nőnevelési és kisdédovási szakosztályoknak ujonnan való megalakulása. A nagygyűlés bezárása.

Jegyzet: 1. A nagygyűlés ideje alatt tanszerkiállítás. 2. Egy székesfevárosi mintaberendezésű népiskola megtekintése. 3. Az Országos Tanszermúzeum megtekintése. A nagygyűlés után tanulmányi kirándulások: 1. Kassa és a Magas-Tátra; 2. Balaton környéke; 3. az Alduna.

Budapest, 1911. június hava.

Hazafias tisztelettel

Szentgyörgyi Jordan Károly,

apát-pléb., egyházi elnök.

Ember Károly,

Dreiszigler Ferenc,

a Szent-Gergely rend Commenda Pro Ecclesiae et Pontifice arany datora, világi elnök. díszkereszt tulajdonosa, titkár.

Wohlmuth Ernő,

titkár.

Katolikus tanfériak tanulmányi kirándulása.

Az országos katolikus tanügyi tanács a magyarországi katolikus tanítók IV. országos nagygyűlésével kapcsolatosan a következő tanulmányi kirándulásokat rendezi. I. A Magas-Tátrába. Budapest keleti pályaudvarról indul július 5-én 10.25-kor este, Kassára érkezik július 6-án 7.10-kor reggel. A kassai dóm, Rakóczi sirja, az orsoliták gazdasági leányiskolája, az állami javítóintézet stb. megtekintése után Kassáról indulás július 6-án 3.35-kor délután, Poprádfelkára érkezés július 6-án 6.42-kor este. Július 7-én és 8-án tartózkodás a Magas-Tátrában, mely idő alatt kocsin és villamos vasuton megtekintetnek: Ó-, Új- és Alsó-Tátrafüred, Tátralomnicz, Tarpatok és a nagy vízesések, Tátraszéplak, Felsőhági és a Csorba-tó. Azok részére, akik július hó 9-én

és a Tatraban tölthetik, külön kirándulást rendeznek a Dobsinai-jegbarlanghoz. Július hó 8-án este visszautazás Budapestre, tetszés szerint: a Vág-völgyén át Zsolna, vagy Ruttka illetve Kassa felé. Az ellátás július 6-án a reggelivel veszi kezdetét és a július hó 8-iki vacsorával nyer befejezést. *Részvételi díj 80 korona.*

II. Az Alduna vidékére és Herkulesfürdőbe. (*Kazan-szoros, Vaskapu, Ada-Kaléh.*) Budapest nyugati pályaudvarról indulás július 5-én 8.05-kor este, Báziasról érkezés július 6-án 9.25-kor reggel. Báziasról indulás július 6-án 10 órakor délelőtt, Orsovára érkezés július 6-án 4 órakor délután. A korona-kápolna megtekintése után kirándulás Ada-Kaléhra. Orsováról indulás július 6-án 6.15-kor este. Herkulesfürdőre érkezés július 6-án 8.06-kor este. Július 7-én és 8-án délelőtti tartózkodás Herkulesfürdőn. Herkulesfürdőről indulás július 8-án 1.52-kor délután. Budapest nyugati pályaudvarra érkezés július 9-én 7.15-kor reggel. Az ellátás július 6-án a reggelivel veszi kezdetét és július 8-án a vacsorával nyer befejezést. *Részvételi díj 80 korona.*

III. A Balatonvidékre. (*Siófok, Balatonfüred és Tihany.*) Budapest déli vasutttól indulás július 5-én 5 órakor délután. Siófokra érkezés július 5-én 7.25-kor este. Július 6-án kirándulás Balatonfüredre és Tihanyra. Július 7-én Siófok megtekintése. Siófokról indulás július 7-én 5.15-kor délután. Budapest déli vasuttra érkezés július 7-én 9.05-kor este. Elegendő számú résztvevő jelentkezése esetén külön hajót lehet igénybe venni, amellyel a kirándulás programja bővíthető. Az ellátás július hó 5-én a vacsorával kezdődik és július hó 7-én a vacsorával nyer befejezést. *Részvételi díj 40 korona.* A *részvételi díjakban benyújtatik*: 1. Az utazás a személyvonat II. osztályán (hajón I. oszt.). 2. Kötöny ellátás útközben, az utiprogramm szerint. 3. Szállás és teljes ellátás a tartózkodások egész ideje alatt. 4. Kocsi, hajó, csonak, illetve más helyi közlekedési eszköz a kirándulások alkalmával. 5. Kocsi a pályaudvartól a szállóba és vissza. 6. Utimarsal szakavatott vezetése. 7. Összes borralalok. A részvételre vonatkozó jelentkezés a mellékelt bejelentési lappal a *Központi Menetjegyiroda* címére (*Budapest, IV., Vigadó-tér 1.*) történik. A jelentkezéssel egyidejűleg, ugyancsak a fenti címre, személyenként: a Tatra-kirándulásnál (I.) 20 korona, az alduinai kirándulásnál (II.) 15 korona, a balatoni kirándulásnál (III.) 10 korona küldendő biztosíték gyanánt, amely összeg visszalépés esetén nem téríthető vissza. A részvételi díj hatralékos része ugyancsak a fenti irodában 3 nappal az elutazás előtt egyenlítendő ki. A bejelentésnek legkésőbb folyó évi június hó 25-éig kell megtörténnie, mert az ezután érkező bejelentések nem vehetők figyelembe. A részvételi díjak a tanfériak részére biztosított félárú menetdíjkezdemenyven alapulnak. Az ellátás reggeliből, ebédből és vacsorából áll — italok nélkül. — Szállás 2—3 ágyas szobákban. Minthogy a kirándulások a leglátogatottabb fürdőhelyekre a legfőbb saisonban történnek, a jelentkezések annak sorrendjében csak bizonyos korlátolt számmal vehetők figyelembe, amiért is a mielőbbi jelentkezés ajánlatos.

Tájékoztató a kongresszusról.

A Magyarországi kath. tanítók IV. nagygyűlése **1911 július hó 4-én és 5-én** tartatik meg.

A kongresszus tagja lehet minden kath. tanfériú (nő) és tanügybarát.

A tagok kétfélék:

a) Az egyesületek és körök részéről kiküldött és megbízó levéllel bíró *képviselők*. Ezek tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

b) A tanügy iránt érdeklődő *részvevő tagok*, kik csak a tanácskozásban vehetnek részt.

A szervező-bizottság kéri a résztvenni szándékozó kartársakat, hogy pontos címük (név, lakóhely, posta, vasút- vagy hajóállomás) megjelölésével részvételüket az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnökségének (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.) sürgősen bejelenteni sziveskedjenek.

Azt is kérjük jelezni, hogy:

Ki tart igényt kedvezményes vasuti- vagy hajójegyre. (Mav. Déli vasút, Dunagőzhajózási- vagy a Magyar Folyam- és Tengerhajózási-Társaságra? Honnét?)

Ki tart igényt elszállásolásra? (Külön szoba? Hány ágygal? Közös szoba? Hány napra?)

Szállásdíj a kongresszus előtt nyolc nappal beküldendő, ellenkező esetben a szállás nem biztosítható.

A kongresszusi tagok (akár hivatalos, akár résztvevő) a szervező-bizottság által esetleg kieszközölt kedvezményeket csak a nevükre kiállított «Tagsági igazolvány» alapján vehetik igénybe.

A kongresszusi meghívókat és tagsági igazolványokat a Tanács Elnöksége már szétküldötte a Tanács és az Országos Bizottság tagjai, valamint a jelentkezett küldöttek és résztvevők részére. Akik nem kapnák kézhez, sziveskedjenek ezt jelezni. Az utazási kedvezményről, valamint az elszállásolásról szóló értesítéseket a napokban küldi meg a Tanács Elnöksége. Az államvasutak vonalaira természetesen csak azok kérjenek kedvezményes jegyet, akik nem bírnak félárú igazolvánnyal. Akik kedvezményes vasuti vagy hajójegyet kérnek, azok jegykiállítás költség fejében 50 fillért küldjenek be.

Keresztény szociális ügyek.

Mustármag.

Irta: *Kocsán Károly.*

Szavakkal légvárat lehet építeni. Tettekkel azonban olyan reális intézményeknek életet adni, amelyek néma mozdulatlanágukban is beszélnek. Sőt egy-egy eszmének sohasem lehet hangosabb agitátora, mintha a szavakat tettekre váltjuk fel.

Hogy a keresztény szocialista tanítóság építeni, dolgozni és tettekben akarja hatalmas erejét kamatoztatni, annak a kezdet kezdetén igen szép és követsére méltó példáját adta az érsekújvári római katolikus tanítóegyesület, amely *Szabó János*, a keresztény szocialis tanítók alelnökének indítványára 187, *egyszáznyolcvanhét* koronát szavazott meg a keresztény szocialista tanítók üdülőházának alapjára.

187 korona kicsiny összeg. Mustármag. De a keresztény tanítóság egyöntetű akaratából, nemes elhatározásának tettekre való váltásából napfényt, jótékony esőt bocsáthat e kicsiny mustármagra. Megindíthatja annak életét. A magasba szöketheti sudarát. Terebélyessé, naggyá teheti és annak enyhet, boldogságot adó árnyékában — azok a keresztény szocialista tanítók, akik velünk együtt szállottak harcba egy jobb, szebb jövőért, de akik a nevelőtanítás nehéz munkájában kifáradtak, akiknek ide-

gét megronesolja a nehéz, óriási türelmet igénylő munka — azok majd enyhülést találhatnak, erőt nyerhetnek arra, hogy megerősödjve, a népnevelés terhes munkáját tovább végezhessek.

Ma még nincs olyan szociális intézményünk, ahol a tanító anyagi erejéhez mérten igénybe vehetné a természet gyógyító erejét. A mai iskola még a bacillus melegágya. Nemesak azért, mert sok a rozoga, nedves, rosszul fűtött iskola, hanem azért is, mert a betegség terjesztő csirait a száz meg száz gyermek otthonról is elhozhatja. És ki az első, akit legkönnyebben megtámadhat a láthatatlan gomba, mint a tanítót.

Látunk a gondokban kimerült, beesett arcú, jávarkorban levő fáradt tanítókat, akiknek egy-egy vakációtüdülés meghosszabbítana életüket. Tanító ma ne is gondoljon arra, hogy valahová fürdőre menjen. Ebben az óriási dragaságban nem tehetik mások, csak a penzarisztokraták, a földi javak boldog tulajdonosai, akik nem is azért mennek el üdülni, mert talán szükségük volna rá — divatból, hiúságból, passzióból. A szegény tanítót gyötörheti a kór, mardoshatja idegbetegsége. Nincs hová mennie. Nincs intézmény, ahol gyógyulását, erősödését kereshetné.

De ha a tanítóság szakít közönyös multjával és önjerejével léteket biztosít az üdüülőláznak, akkor ez lesz az első lépés, amely, mint a keresztény szociális szervezkedésnek édes gyümölcse, édes lesz azoknak, akiknek sorsát senki sem irigvelheti. A megbetegedett tanítóknak és családtagoknak mily jóleső és vigasztaló tudat volna az, hogy van hely, ahol karsarsamnak nemes áldozatkészségéből gyógyulást kereshet. Nekünk meg büszkeségünk volna ez az intézmény és örömünk telne abban, ha segíthetünk a szerencsétleneken.

Azért most nincs helye a tétovázásnak. Minden tanító és tanítóegyesület erőltesse meg magát. És hozza el mindenki tehetsége szerint filléreit ehhez a 187 koronához. Mint mindennek, úgy ennek a kérdésnek is pénz a kulcsa. Mutassuk meg az első feladatnál szolidaritásunkat. Mert valóban, soha nem nyilvánulhatott volna meg szebb eselekedetben a keresztény szocializmus, mint egy ilyen humánus intézménynek az életrekelésében. Ha ez eszme testet öltött, csak akkor kerülhet a sor a többi segítő intézmények egyenkinti felállításához. A szép szavak helyeit halljuk hát a koronák pengő szavát, a bankók ropogását. Üdüülőláznak lakói pedig hadd gyönyörködjenek mielőbb a Balaton csillogó tükrében és nyerjen fáradt testük gyógyulást a magyar tenger ringó hullámaiban.

A szociális szakosztály tagjai.

(Folytatás.)

Zsidó Theodor gk. kántor, Hankóczy Miklós esp.-plébános, Kéry Elek plébános, dr. Süttő Gyula plébános, Husk György esp.-plébános, Gyöngyössi Imre plébános, Pélaky József plébános, Szammer Ignác plébános, Nemsur Ignác plébános, Mayer Gyula plébános, Szabó János kántortanító, Kovács János tanító, id. Felber Béla kántortanító, Torma Lajos kántortanító, Varga Győző tanító, Gáspár Gyula kántortanító, Frank János kántortanító, Gubiáno Andor kántortanító, Takács Gyula tanító, Papszt Hálmán kántortanító, Göttmann Boldizsár kántortanító, Hosszú Lajos kántortanító, Tóth Péter tanító, Dominák Endre kántortanító, Klencsár Béla kántortanító, Varga Ferenc tanító, Vuits István kántortanító, Szmodics László kántortanító, Sipőcz Ferenc

kántortanító, Bohár János kántortanító, Zaller József kántortanító, Köves József kántortanító, Paraghi János kántortanító, Marton Pál tanító, Ujváry János kántortanító, Brunner István tanító, Tapolczai János kántortanító, ifj. Felber Béla kántortanító, Pohlmueller János tanító, Zanyi Kálmán tanító, Varga Mihály kántortanító, Szabó Béla kántortanító, Herbay Pál esp.-plébános, Farkas György plébános, Hajós Gábor plébános, Sinkovits N. Nándor plébános, dr. Zimmert József prép.-plébános, Juk Béla káplán, Tihanyi Péter plébános, Szemerey János káplán, Boór Antal plébános, Gyeney György plébános, Ignits János kántortanító, Hidas József tanító, Rapayka József kántortanító, Trabalka Imre kántortanító, Stenczer Erzsébet tanítónő, Andorka István kántortanító, Pápay Sándor kántortanító, Árvay Ignác kántortanító, Büky Gyula kántortanító, Pintér István tanító, Kuts Mihály kántortanító, Dely Ferenc kántortanító, Horváth Kálmán kántortanító, Freifogl József kántortanító, Köpe Margit tanítónő, Pieheisa Sándor kántortanító, Czeglédy Lajos tanító, ifj. Csutorás Lajos kántortanító, Zajonc Gusztáv kántortanító, Peterdi László kántortanító, Varga Lajos kántortanító, Sztrakovics Dezső kántortanító, Cser Lajos kántortanító, Kovács Mihály kántortanító, Nagy Péter kántortanító, Frölich József kántortanító, Puska Károly kántortanító, Szalay Béla kántortanító, Kovács Antal kántortanító, Sztrakovics Ignác kántortanító, Horváth Géza kántortanító, id. Csutorás Lajos kántortanító, Juga János gk. tanító, Allbauer János kántortanító. (Folyt.)

HIREK.

Giesswein határozati javaslatát az országgyűlés elfogadta. Lapunk zártakor vettük az örvendetes hírt, hogy *Giesswein Sándor dr.* országgyűlési képviselőnek azon határozati javaslatát, hogy a kultuszminiszter úr által a tanító közfolyamán az érdekeltek bevonásával a tanítói fizetések rendezésének megbeszélésére ankét hívassék össze, az országgyűlés egyhangulag elfogadta.

Giesswein prelátus parlamenti beszéde és a tanítóság. Méltóságos és Főtisztelendő Prelátus-Kanonok, Országgyűlési Képviselő Úr! Az egri egyházmegye tiszántúli alesperesi kerület tanítói egyesülete a mai napon tartott gyűlésén nagy lelkesedéssel járult Vécsy Ágoston kántortanító azon indítványához, hogy Méltóságodnak hálás köszönetét kifejezze oktatásügyünk és a tanítók érdekében mondott parlamenti lelkes felszólalásáért. Együttal erőt és áldást kérünk a jó Istentől Méltóságod kiváló kulturális ténykedésére. *Kunhegyesen* 1911. május 30-án tartott gyűlésen. Kész tisztelettel: *Tőresváry Tivadar*, espereshelyettes, tiszvársi lelkész.

«A Győrvidéki Tanítóegyesület pusztai köre a mai napon tartott közgyűlésből örömmel üdvözli méltóságodat, mint a tanítóság lelkes pártfogóját. *Szabó Norbert* elnök, *Horváth Alajos* jegyző.

«A Szebenmegyei róm. kath. Tanítóegylet közgyűlése a felekezeti tanítók érdekében tartott kiváló országgyűlési felszólalása- és határozati javaslatáért hálás érzéssel üdvözli és Isten áldását kívánja drága életére. Herceg *Hohenlohe Egon* elnök, *Schuch Geodeon* alelnök.»

«Méltóságos és főtisztelendő Giesswein Sándor dr. prelátus-kanonok országos képviselő urnak, Budapest. Méltóságodnak a körelmultban elmondott s a hitvallásos tanítók érdekeit melegen pártoló beszédeért, mely jóleső hálás érzéssel töltötte el szívünket, őszinte köszönetét fejezi ki a «Rozsnyó Egyházmegyei róm. kath. Tanítói egyesület» murányvidéki köre. A kör megbizásából: *Némethy Kálmán*, a gyűlés jegyzője.»

Egy ritka jubileum. A mai kor kis numerusokhoz fűzött jubileumai között érdemes följegyezni azt, amelyet *Györffy János* székesfővárosi igazgató-tanító, az országos Katholikus Tanügyi Tanács tagja a legszűkebb körben, minden zaj nélkül a közel múlt napokban tartott. Györffyt országszerte mint kiváló tankönyvíró ismerek. Tankönyveinek és rokon-nemű munkáinak száma épen száz. Most kerül ki sajtó alul *századik* könyve: a Szent-István-Társulat kiadásában megjelenő «Iskolai ünnepek» gyűjteményes munkája 25 iv terjedelemben. A tankönyvek túlnyomó része miniszteri jóváhagyást nyert s mindannyia a Katholikus Tanügyi Tanács részéről approbáltatott. A könyvek részben az osztatlan falusi iskolák, részben az osztott városi iskolák számára készültek s az ország összes katolikus iskoláiban használatban vannak. A 100 munka közül 64-et a Szent-István-Társulat, 23-at az esztergomi Buzárovits-cég és 13-at a Wodianer F. és Fiai részvénytársaság adott ki. Egy részük, az osztatlan népiskolaiak, német és tót kiadásban is megjelentek. Az összes könyvek eddig 290 kiadást értek *harmadjel millió* példányban, 504 nyomtatott iv terjedelemben. Legnagyobb számban jelent meg az osztatlan népiskolai *Földrajz* 250 ezer példányban és 10 kiadásban, *Magyarok története* 200 ezer példányban és 8 kiadásban a Szent-István-Társulatnál, *Falusi iskolások olvasó- és tankönyve* 14 kiadás 84 ezer példányban a Wodianer-cégnél (ugyanaz 6 kiadásban 36 ezer példányban németül), *Alkotmánytan* 14 kiadás, 70 ezer példányban a Buzárovits-cégnél. Kiváló vállalkozása Györffynek a népiskolai megyei földrajzok megírása, amelyekből eddig már 30 megye földrajza jelent meg a Szent-István-Társulatnál. A legilletékesebb szakkritika a legnagyobb elismeréssel dicséri e földrajzokat, amelyek a népiskola szolgálatán kívül rendkívül alkalmasak arra, hogy mint népies és olvasó megyei monografiák is a legszeleesebb körben terjedjenek el. Györffy épen most 30 esztendeje kezdte meg tanügyirodalmi munkásságát s a három évtized alatt elért ezen példátlan eredmény érdemes megörökítésre, amit a magunk részéről kedves kötelességnek is tartunk, mivel Györffy mind a 100 könyvével és sokoldalú eredményes írói képességeivel mindenkör az igazi vallásos nevelés-tanítás ügyet szolgálta.

Felhívás az «Orsz. Kath. Segélyalap» által adományozandó ösztöndíjak és segélyek tárgyában. Az «Országos Kath. Tanítói Segélyalap» mindazon t. tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §-ai értelmében jogosítva vannak ösztöndíjak vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványokat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyűjtőbizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal útján f. évi *július 15-ig az illető főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz* beterjeszteni sziveskedjenek. Tájékoztul tisztelettel megjegyzem, hogy a közép-ponti bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett *alá kell írtni az illetékes plébániai hivatal*

által. Ezen hitelesítés sem községi, sem működési bizonyítvánnyal nem helyettesíthető. Ami a melléklendő iskolai bizonyítványokat illeti, miután a közép-ponti bizottság csak augusztus utolsó napjaiban tarthatja ülését és így a folyamodványokat az iskolai beírások idejéig nem intézheti, el, kizárólagosan hiteles másolatokban méltóztassék benyújtani. A folyamodványok mellé az új tagsági könyvecskék is csatolandók. Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azok a t. tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap jótéteményét. A folyamodványban azért is világosan megemlíteni kérem, mikor és minő segélyben részesült a folyamodó; esetleg gyermekei élveznek-e és minő ösztöndíjat. Végül a t. tagok érdekében kiemelődők tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve, továbbá amelyek nem az egyházi hatóságok útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Budapest, 1911. évi május hó 12-én. *Dr. Walter Gyula* v. püspök, kanonok, papn. kormányzó, a Segélyalap elnöke.

A kiskomáromi és nagykanizsai egyesített róm. kath. tanítói körnek Kiskomáromban június 1-én tartott gyűlésén az indítványok során *Juk József* esperes, egyházközségi tanfelügyelő az alábbi indítványt tette: «A kiskomáromi-nagykanizsai esperesi kerületben fennálló róm. kath. tanítói kör óvast emel és tiltakozik azon feltevés ellen, mintha akár a Reform-klubbal, akár a szabadgondolkodók csoportjával bármiféle összeköttetésben volna és azok által terjesztett eszméket helyeselné, vagy magáévé tenné. Hanem inkább mindenkitől meghallható hangon kijelenti, hogy minden időben vallás-erkölcsi és hazafias alapon állt és állni és működni fog minden időn keresztül. Az indítványt a kör egyhangú lelkesedéssel magáévé tette.

A sopronkeresztúri esperesi kerület tanítósa június 29-én Balfon köri ülést tartott. A fűrdő kápolnájában meghallgatott szentmise után a róm. kath. iskolában gyűltek össze a tagok, ahol *Hilz József* sopronkeresztúri főtanító az I. oszt. számtan anyagából tartott gyakorlati előadást, bemutatva saját módszerét. Többeknek hozzászólása után az elnökö esperes, *Szichele János* megnyitotta az ülést. A gazdag tárgysorozatban a múlt gyűlés jegyzőkönyvére érkezett hatósági választ örömmel vettek tudomásul, erélyesen követelték az állami tanítókkal való egyenlősítést, tudomásul vették *Molnár J.* képviselő ez irányban mondott országgyűlési beszédét, *beleptek a tanítók ker. szoc. szakosztályába* és üdvözölték *Polónyi, Haller és Huszár* képviselőket bátor fellépésükért a destructiv iránnyal szemben, valamint az új főpásztort.

A Kassavidéki róm. kath. tanítók egyesületének kassai köre június hó 1-én Kassán tartotta tavaszi gyűlését. Megjelent azon dr. *Ósz Béla* és *Nevelős Lajos* kir. s.-tanfelügyelők, valamint a papság és tanítószág nagy számban. *Hován Endre* elnök meleg szavakban üdvözli a megjelenteket, utána dr. *Ósz Béla* s.-tanfelügyelő egy igen érdekes előadást tartott a «gyermekvédelemről», a patronage-egyesületekről. A kath. tanítószág támogatását kéri és reméli, hogy mindenkör segíteni fogják őket a patronázs munkájában. Felemlíti, hogy a kultuszminiszter évi 60.000 K-t vett fel költségvetésében a nagyobb buzgalmat kifejtett «patronage» tanítók jutalmazására. A szeptemberben Kassán tartandó IV. gyermekvédelmi országos kongresszusra felhívja figyelmüket. Utána *Kukla Károly* jegyző felolvasta a múlt gyűlés jegyzőkönyvét, majd egy igen érdekes előadást tart — ugyan-csak ő — a nem állami tanítók fizetésrendezéséről. Meggyőző érvekkel mutatja ki azon jogtalanságokat, melyek a felekezeti tanítószágot érték. Üres gyomor mellett — úgymond — nélkülöző család láttára a legideálisabb lélek is porba hull. Végül a következő határozati javaslatot terjeszti elő, melyet a gyűlés egyhangúlag magáévé tesz. *Határozat.* I. Kerestessék meg hazánk minden kath. tanító-egyesülete és köre, hogy fizetésünk rendezésében

egységes, egyöntetű mozgalmat indíthassunk az egész vonalon. 2. Feliratban forduljunk egyházmegyénk nemes szívű főpásztorához, dr. Fischer-Colbrie Agost püspök úr ömeltóságához, hogy hathatós szavával, nagy tekintélyével és befolyásával igaz ügyünket diadalra segítse. Kérjessék fel ügyünk támogatására a vármegyénk törvényhatósági bizottság, hogy mint több törvényhatóság felírt az állami tanítók érdekében, úgy most a nem állami tanítók érdekében is írjon fel a kormányhoz s hasonló eljárásra a többi törvényhatóság is felkérendő, miszerint a nem állami tanítók is az állami tanítókkal egyenlő elbánásban és fizetésben részesüljenek. 3. Küldjön ki az egyesület három tagú küldöttséget, mely készítse el a felíratot és nyújtsa át azt személyesen püspök úr ömeltóságának. 4. A magyarországi összes elemi népiskolai tanítók, tekintet nélkül az iskola jellegére egységes tanítói státusba egyesíttessenek s szolgálati idejüknek megfelelő arányszám szerint a XI., X. és IX. fizetési osztályba helyeztetvén, ennek megfelelő fizetésben, lakáspénzben, napidíjakban és szolgálati pótlékokban részesüljenek. 5. A fizetésosztályokba való elhelyezés kulcsa a következőkben fejezhető ki: a) a 12 évnél kevesebb szolgálati idővel bíró tanítók, tanítónők a XI., b) a 24 évnél kevesebb szolgálati idővel bírók a X. és c) a 24 évnél több szolgálati idővel bírók a IX. fizetési osztályba sorolandók és pedig olyképen, ki 4 évet egy fokozatban eltöltött, az automatikusan a következő osztályba jusson. 6. A kántorság, mint teljesen különálló intézmény, kapcsolassék ki a tanítói javadalomból olyképen, mint ez jelenben van az állami tanítóknál. 7. Fizetésrendezésünk még 1912-ik folyó évvel kezdődjék. 8. A 2 vagy több tanerős iskoláknál működő tanítók egyike — igazgatói címet és jelleget kapjon, megfelelő igazgatói pótlékkal. 9. S végül mondja ki a Kassavidéki róm. kath. tanítóegyesület kassai köre, hogy szükségesnek tartja megkeresni, a kath. tanítók IV. egyetemes nagygyűlését az iránt, hogy fizetésrendezésünk ügyében egy megfelelő memorandumot terjesszen fel a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, a miniszter-tanácsához és a parlament két házához. Reste, 1911. június 1-én. Benyújtotta: Kukla Károly. — A gyűlés a memorandum elkészítésére s annak átadására három tagú küldöttséget választ és pedig Kukla Károly, Hován Endre, Szélig Jenő személyében, egyben szükségesnek tartja, hogy a küldöttségben a vármegye többi kath. tan. egy. is képviselve legyenek. A Tanügyi Tanács szociális szakosztályát ismerteti ezután Kukla Károly restei tanító, előadásában tüzes szavakkal kel ki a hazát, Istent, vallást nem ismerő szabdkörművesek ellen. Az antikrisztianizmus világnézet szellemi kalózhadának rabló munkáját — kárhóztatja. A hazát, Istent, vallást tagadók ellen küzdeni kell minden keresztény tanítónak. Szívesen s örömmel üdvözlö a T. T. Sz. Szakosztályát. Beszédének gyűjtő hatása alatt a gyűlés egyhangú lelkesedéssel teszi magáévá azon indítványát, hogy valamennyi, mint egyesület — tagul lépnek be. Elnök jelenti, hogy a pályamunkákban eddig még soha el nem ért fényes eredmény van, amennyiben 7 darab érkezett be, valamennyi az eddigi bírálat szerint fényes s kitünő dolgozat, majd felhívja kartársai figyelmét a Szanatórium-egyesület nemes kérelmére. Misenkó Ferenc abaujszéplaki tanító felhívja a gyűlés figyelmét Ertl Károly Lajos szerencsétlenül járt pakráci tanítóársunk szomorú esetére. A gyűlés önkéntes adomány útján 17 korona 40 fillért juttat szerencsétlen kartársunknak. Szélig Jenő indítványára elhatározta a gyűlés, hogy volt tanfelügyelőjének, Lágrotzkay Gyulának, ki nyugdíjba ment, egy — valamennyi taggal ellátott arcképes albumot nyújt át emlékül. Dr. Ósz Béla s. tanfelügyelő a gönci róm. kath. tanító-egyes. azon határozatát ismerteti, mely szerint az szükségesnek tartja a vármegye valamennyi kath. tanítói köréit egy vármegyei tanítói egyesületbe egyesíteni. A kör nagy örömmel veszi ezt tudomásul, annál is inkább, mert hisz az egyesületi eszme épen a kassai körből indult ki. Fischer Antal esp., egyh. elnök, dr. Ósz Béla, Szélig Jenő, Kukla Károly stb. hozzászólása után az egyesület, miután a körökben a jóindulat megvan, a püspöktől fogják kérelmezni, illetve szorgalmazni. Szélig Jenő meleg s őszinte szavakban

üdvözlö Fischer Antal esperes elnököt, ki 2 hosszú évig tartó súlyos betegség után — legjobb egészségben vett részt a gyűlésen.

A sümegi róm. kath. esperesi kerület tanítói köre
Sümege május 27-én tartotta rendes tavaszi közgyűlését. A plébániatemplomban hallgatott szentmise után az állami elemi iskola dísztermébe vonult a tanítóság, hol Boda Béla rigácsi kartárs ez alkalomra berendelt tanítványai slójd munkák előállításán foglalatoskodtak. De alkalmunk volt egy nagy halmaz kiállított kész munkát is meg szemlélni, melyek sokfélesége, ügyes készítése, hasznavehetősége Bodát, mint az enémű foglalkozás igaz mesterét dicsérték. Azután Gaál Péter v. elnök megnyitójában lelkesítette kartársait egyház és hazá iránti erős ragaszkodáshoz; buzdította kitartó tevékenységre, ecsetelvén a gyűlések nagy erkölcsi hasznát, az összetartás szükségességét. Majd Pötlér József gypükajáni tanító tartalmas fölolvasása következett. Rámutat ebben a társadalom kinövésére, vallásellenes irányzatokra, a krisztianizmus és radikálizmus harcaira s mint a krisztusi szellem kereszties vitézeit, a tanítóságot szólítja csatasíkra a különféle istentelenséggel szemben. De hangoztatja, hogy a modern fölszereléssel és fegyverzettel fölvértezett ellenség ellen csak úgy küzdhet meg a tanítóság, ha lelkesedése és tudása mellé a kör kívánalmának megfelelő anyagi és erkölcsi támogatás, fölszerelés megadatik. Evégből indítványozza: Vegyen részt a kör az országos tanítói mozgalomban, fogadja el az általa összeállított javaslatot a következőkben: 1. Az ország összes tanítóinak, mint tanítóknak teljesen egyenlő legyen a fizetése, korpótléka és lakáspénze az állami tanítókéval, mert egyenlő munkáért egyenlő képzettség mellett egyazon dotáció jár. 2. A kántortanítók tisztán tanítói fizetése a törvényes magasságig államségellyel kiegészítetvén, gondoskodjék az egyház, hogy a kántorság, mint második hivatal, csak oly funkciók teljesítését róhassa a tanítóságra, mely köztisztviselői mivoltával nem ellenkezik, szolgáltságot nem követel; de szabja és adja meg az egyház a kántorságért adható tisztességteljes különdíjat, mert a két hivatal külön-külön veszi igénybe fizikai és szellemi erőket, az anyagi ellátást is külön-külön kell igényelnünk. 3. Az 1907. évi törvény 8-ainak megfelelő szakaszai módosíttassanak akként, hogy a tisztességes lakás részletezése és méretei is befoglalassanak, továbbá a lakást, illetve lakáspénzt férjes és férjezetlen tanítónők, ifjú és agglegény tanítók ép úgy megkapják, mint a nős férfi tanítók, mert ha a törvény és a közfellegős nem tesz különbséget egyazon hivatalbélié a nemek szerint, úgy helytelen és igazságtalan ezt tenni a kor és családi állapot szerint. 4. A terményekben adott fizetések mint tanítói járandóságok eltöröltessenek és a föntartóktól járó tisztán tanítói fizetések az adóhivatalokba folyjanak be — miként a jegyzőknél — és az államségellyel adassanak ki. Mert a tanítói tekintély csak így emelkedhet a nép előtt és a tanítói állás függetlenítése csak így mozdítható elő. 5. Köteleztessék minden iskolafőntartó, tehát maga az állam is, hogy az előző szolgálat beszámíttassék. 6. A szolgálati évek száma redukáltassék 35 évre. 7. A nyugdíj-bizottságban tanítók is részt vegyenek. 8. A nyugdíjjarulékok fizetésemelés esetén 50% helyett 1/3 részben állapíttassanak meg. 9. A nem tanítónő tanítónék is félárú jegykedvezményt kapjanak. 10. A tanítói gyűlések kettővel szaporíttassanak, minden évszakban tartassanak és ezekre a mai viszonyoknak megfelelő illő napi és fuvardíj megállapíttassék. Mert a tanítói közszellem, az önképzés és az oktatás-nevelés-ügy ezt megköveteli. 11. Minden legalább két tanerővel rendelkező iskola egyik tanítója neveztessek ki igazgató-nak, kik a plébános igazgatók mellett azok segítségéi, helyettesei lennének az iskola adminisztrációjában s illő igazgatói átalányt kapjanak, de mindenkor tekintet nélkül arra, vajjon személyi pótlékot élveznek-e vagy sem. És ezzel kapcsolatban szüntettessek meg a különféle önhatalmú címzés és rangjelzés, mint pl. főtanító, osztálytanító, II. tanító, vezér és vezető-tanító, mester, kántortanító. Mert míg egyrészt egy-egy iskolánál az iskola kormányzatában, a különféle hivatalos iratok, statisztika stb. elkészítésében sok teendői vannak egye-

seknek; úgy a semmiben nem gyökeredző önhatalmu címzes csak az igaz kollegiális, kartársi egyetértés karára szolgál. De viszont nem kívánható, hogy a plébános igazgató teendőit végző idősebb és tapasztaltabb tanító semmi erkölcsi és anyagi, hogy úgy mondjam, simogatásban ne részesüljön. Az érdemeket, a munkaságot minden vonalon méltányolni kell. 12. Az iskolák vezetésével megbízott tanító a községi képviselő-testületnek hivatalból tagja legyen. Mert a tanítói állás védelme, az iskolák fejlesztése érdekében így folyhat be a tanító a legnatekényebben. A heterjesztett javaslatokat a kör egyhangulag elfogadta. Illetékes helyre juttatni határozta. Képviselőül a kongresszusra *Gaal* Peter és *Boda* Béla választották meg.

A veszprémi várpalota enyingi róm. kath. tanítókör 1. évi tavaszi vándorgyűlését május 30-án tartotta Peremartonban. Az elegee népes közgyűlést szentmise előzte meg, melyet *Sermán* Antal plébános mondott. A közgyűlés igen szép elnöki megnyitóbeszéddel kezdődött, melyben *Rusnyák* Ferenc vil. elnök kartársait egymás megértésére, megbecsülésére, lelkesedésre s a ker. szellemű néptanítói kötelesekégek buzgó teljesítésére biztatta. A jegyzőkönyv felolvasása után a gyűlés legérdekesebb tárgya következett. Az őszi közgyűlés határozata értelmében ugyanis ez a közgyűlés volt hivatva eldönteni azt a kérdést, vajjon a tanítókör beépjen-e a Magyarországi Tanítók Orsz. Szövetségébe, vagy ne. A kérdéshez indítványt tevő *Bartalás* Béla kívül *Nemes* Dénes, majd *Léránth* Antal ker. tanfelügyelők szóltak körülményesebben. A kérdés a tagok nagyobb részénél épen nem okozott izgalmat s négy szavazat ellenében nyugodt megfontoltsággal akképen határozott, hogy az említett szövetségbe nem lép be. Ehelyett a kör arra törekszik, hogy tagjainak erkölcsi és anyagi javait szószólással támogatja s viszont az Orsz. Kath. Tanügyi Tanácsot arra kéri fel, hogy eddigi törekvéseimél is hathatósabban védje meg a kath. tanítók érdekeit. Így azután igazolni fogja a kath. tanítószag nagyobb részének azt a felfogását, hogy saját ügyeit önönomaga is meg tudja védelmezni s kívánalmait valóra tudja váltani. Ezután *Dudich* Gyula peremartoni tanító nagyvonalú felolvasásban sorolta el a tanítói vándorgyűlések több rendbeli hasznát. *Szönyegh* István enyingi tanító, a kath. tanítói kongresszus tetelei közül a fizetés-egyenlősítésre s a nyugdíjrevizióra vonatkozókat ismertette. A közgyűlés az ezekre vonatkozó javaslatokat egyhangulag elfogadta. A kath. tanítók kongresszusán a kört *Rusnyák* Ferenc körelnök s *Gubicza* Lajos, az egyház. tanítóegyesület vil. elnöke képviselik. A közgyűlés több háziügy elintézése után véget ért.

A zomborvidéki róm. kath. tanítóegyesület folyó hó 7-én tartotta népes közgyűlést a központi fiúiskola helyiségében. A gyűlés, mit szentmise előzött meg, *Rechner* Konrád elnöklete mellett a kir. tanfelügyelő, *P. Buttykay* Antal, a katolikus sajtóiroda képviselője s más vendégek s mintegy 100 tag jelenlétében folyt le. Az elnök megnyitóbeszédeiben igen szépen s meggyőzően fejtegette a tanítók tetszésnyilvánítása mellett azon destruktív szellemi irányzatot, mely népiszkoláinkból a vallás-erkölcsi érzést ki akarja küszöbölni. Ez az irányzat a tanítószagot akarja magához láncolni azzal, hogy igazi szociáldemokrata módon megtervező számításai a tanítók gyenge, a megélhetés nehézségeivel küzdeni kényeszerű anyagi helyzetének gyökeres javítását igéri családki, ellenértékül azonban nagy áldozatot kíván, azt, hogy a hitvallásos néptanítók saját egyházukkal szemben lelki békéjük és boldogságuk arán annak arulói legyenek. Amint látja, az ország katolikus tanítószaga ezt a vakmerő fellevest megbotránkozással utasítja vissza, anyagi helyzetének javításáért azonban, amint a jelek már is mutatják, a legnagyobb energiával és a legszívósabb kitartással zárt sorokban rendszeresen fog küzdeni. Addig is, míg a jobb kor elérkezik, a katolikus tanítószag vallás-erkölcsi alapon meg fogja tenni kötelességét úgy az egyházzal, mint a hazával szemben. Üdvözli az egyesület tagjait, a vendégeket s a gyűlést megnyitja. *Pető* János bácsmegyei tanfelügyelő hosszasan válaszol az üdvözlésre s a katolikus tanítószagot vallásos kötelességeinek pontos és lelkiismeretes teljesítésében további

kitartásra hívja fel. *Nagy* János társelnök, mint az egyesület kiküldötté számol be a katolikus tanítói segély-alap 1910. évi közgyűléséről. Felolvasó a tőle megszokott könnyedséggel győzte meg a hallgatóságot a jótékony egyesületnek a tanítók árvaival szemben tanúsított, könnyeket törő szép működéséről. *Gräff* István, az egyesület igen buzgó könyvtárosa számol be a könyvtár idei üdvös eredményéről s hogy ezt a hatást fokozhassa, a könyvtár gyarapítására 200 koronát kér, mit a gyűlés lelkesedéssel ajánl fel. Minő módszert alkalmazunk a földrajz tanításánál, hogy e tantárgy gyakorlati célját: 1. a haza földjén való biztos tájékozódást s a földrajzi jelenségek alapos megértését, 2. a természet három országának a földrajzi vidékek szerinti való elosztásának és helyi sajátosságának belátását, 3. a földrajzi és természetrajzi viszonyoknak a lakosság életére irányuló hatását, valamint a másik nemkülönben fontos eszményi célt: a hazaszeretet és vallásos érzelmek ápolását biztosíthassuk című tételt *Rausch* Mátyas esonopjai kántortanító fejtegette rendkívüli nagy szorgalommal. Tekintettel az idő rövidségére szép, hasznos és gyakorlati tételnek csak egy részét olvashatta fel a szerző. A katolikus sajtóiroda képviselője, *P. Buttykay* Antal budapesti ferencendi szerzetes tartott a katolikus sajtóról hatalmas, meggyőző-désteli, lelkes, a hallgatóságot a teljes, tette kész lelkesedésig magával ragadó szónoklatot. Erces, hatalmas hangja a szívekig hatott s meggyőzte a papságot és a tanítószagot, hogy ha a magyar katolicizmus Franciaország sorsára nem akar jutni, itt a végső óra, hogy tetspedesünkben a tett mezejére lépünk. Az ellenünk irányuló küzdelmet ma, a velőpazarlás korszakában csak a sajtóval verhetjük vissza. Nines sajtóorganumunk. Ezt kell megteremtünk, amiből kell, hogy a katolikus papság és a tanítószag is kivegye részét, de mindez nem elég, gondoskodni kell a kolportról is. Hosszasan, meggyőzően beszél úgy a kolportról, mint a katolikus sajtó egyik inferioritásáról, a gyenge hírszolgáltatásról. A tanítószagtól várja, hogy az erősebb katolicizmus megteremtése érdekében tevékenységevel az igazi etikát terjesztő katolikus sajtót megteremthessük. A tanügy terén felmerült főbb mozzanatokról *Der* Ferenc esantaveri tanító számol be. Jelentésében megemlékezik az összes iskolák államosításának nagy mozgalmáról, a katolikus tanítóknak úgy az iskola, mint saját érdekeik tekintetében kifejtett tevékenységéről, az iskolai és iskolán kívüli nevelés és tanítás külföldi s hazai mozgalmairól s ezek közül hosszasan tárgyalja a gyermeklélektan újabb vívmányait, az iskoláknak munkaiskolákká való atalakitását és a levegős iskoláknak alig megismert fel munkaerőt kívánó rendkívüli előnyösségét. Új választásnál elnök lett: *Rechner* Konrád apatini plébános, társelnök *Nagy* János bácskerteszi tanító, I. jegyző *Der* Ferenc esantaveri tanító, II. jegyző *Hauk* József bajmoki tanító és könyvtáros *Gräff* István zombori tanító.

A Bajavidéki Róm. Kath. Tanítóegyesület e hó 6-án tartotta évi közgyűlését Baián a Katolikus Legényegyesület helyiségében. A gyűlést szentmise előzte meg. Félty órákor mintegy kétszáz tanító jelent meg és a papság igen szép számmal. *Vojnits* Dániel elnök üdvözölte a megjelenteket. Felolvasa elnöki megnyitóját, melyben kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt kálócsei érsekről. Továbbá a tanítószagot önképzésre buzdította. Az új kálócsei érseket feliratilag üdvözölték. Következett a tisztújítás. *Vojnits* Dániel tizenkét évi buzgó elnökség után visszavonult. Elnöknek dr. *Zanga* Károly esperes-plébánost, világi elnöknek *Drégely* Kálmánt választották meg. A titkári jelentést *Greiner* Gyula terjesztette elő. Részletesen beszámolt a körök és egyesület mult évi munkálkodásáról. *Török* Ferenc jánosalmi tanító által kidolgozott «A helyesírás és fogalmazás» című vitatételt tárgyalták. E kérdést *Schlaghammer* Károly terjesztette elő. Többek hozzászólása után elfogadták a választmány megszerkesztésében. Id. *Árpásy* János adai tanító az általa feltalált új, «szemléltető abcés olvastató gépet» ismertette meg. Előadását nagy figyelemmel hallgatták és határozatilag kimondták, hogy az új módszer bevezetését az egyesület tagjai magukéva teszik. A tanító társadalmi helyzetének rendezésé-

ról Greiner Gyula titkár mondott hosszabb érdekes beszédet. Elénk színekkal ecsetelte a tanítóság nyomorult anyagi és erkölcsi helyzetét. Rámutatott azokra az igazságtalanságokra, amelyek a hitvallásos tanítókat érték az 1907-iki fizetésrendezéssel. Határozati javaslatot terjesztett elő, amely magában foglalja a tanítóság főbb kívánásait. A IV. orsz. kath. tanítói kongresszusra két tagot küldötték ki. Boda Béla rigási (Zalam.) róm. kath. tanító bemutatta az általa fejtalált mechanikai számoló-olvasó szerkezetet. Érdekes előadásában alapos tájékozottságot nyújtott a gép kezelésére vonatkozólag s arra a módszerre, amely miként lehet a gép segítségével a számolást könnyebbé tenni. A tanítói nyugdíjtörvény revízióját Török Ferenc sürgette. Kívánja, hogy a tanítók nyugdíja épen olyan legyen, mint az állami tisztviselőké. Egyhangúlag elfogadták. A pénzügyi bizottság részletes jelentését terjesztették elő. A beérkezett pályamunkákról szóló jelentést Drégely Kálmán olvasta fel. A 100 és 50 koronás pályadíjat a két legjobb munkának ítélték oda. A kongresszus és a jövő évi közgyűlési tetteket és előadásokat kijelölték. Kocsán Károly, a keresztény szocialisták kiküldöttje, a ker. szoc. szakosztály jegyzője ismertette a tanítók keresztény szociális szerveződésének nagy fontosságát, változta azt a programot, amelyet a szakosztály maga elé tűzött. Végül felhívta az egyesület tagjait a ker. szoc. szerveződésre. Greiner Gyula indítványára az egész egyesület belépett a Tanügyi Tanács keresztény szociális szakosztályába. Kocsán beszéde kapcsán szót kért Horváth Gyula jánosalmi káplán, ki lelkes szavakkal hívta fel a tanítókat a ker. szoc. tanítók hatalmas szerveződésére. De ugyanakkor igyekezzenek a tanítók az elhagyott, proletár népet is ker. szoc. egyesületekbe tömöríteni. Így harcuk sikeresebb és eredményesebb lehet. Az új elnök köszönte a bizalmat. Vojnits Dániel pedig megható szavakkal búcsuzott el a szívéhez nőtt egyesülettől, összetartásra, szeretetre buzdította s köszönetet mondott tisztársainak, különösen pedig Greiner Gyulának, aki egymagára óriási munkát végez és hatalmas lendítője az egyesületnek. Peldaképpül állítja a tanítók elé, mint szorgalmas, munkás tanítót, aki az iskolán kívül is nemes ambícióval elvégzi azokat a feladatokat, amelyeket hivatása rea ró. Hálas köszönetet mondott a vendég szónokoknak és szép búcsúszavakkal bezárta a gyűlést.

Ujszász-szolnoki róm. kath. tanítóegyesület f. hó 6-án tartotta Szolnokon a rendes évi közgyűlését. Tarsaselnökké: Várady János, pénztarossá: Begyó István lett megválasztva. Az egyházmegyei gyűlésre, valamint a kath. tanítói kongresszusra Várady János és Perényi József lettek kiküldve. Turoczy Enok tőszegi káplán gyakorlati hitelenzést tartott a Konstantin iskola IV. osztályos növendékeivel. **Hozzászólások a IV. kath. tanítói kongresszus tétélehez** címmel Veverán István tartott felolvasást, mely alkalommal a Tanügyi Tanács által a tanítói egyesület elé terjesztett tétélekre a közgyűlés hosszú és beható eszmecsere után a következő határozatokat, illetve javaslatokat hozta: A gyermek és néplelek megismerése céljától szükségesnek tartja a közgyűlés, hogy a tanítóság eddigénél nagyobb mértékben forogjon a gyermekek és különösen a szülők között s keresse fel őket otthon, a mezőn s az egyesületi életben. Minthogy a nevelés történelme a vallásos irány fényesen bevált jósága mellett bizonyít; tiltakozik a közgyűlés az ellen, hogy a modernség cégere alatt a vallásos irány iskoláinkból száműzessék s a pusztá társadalmi erkölcsre fordítassék gond: azonban a modernség ama főrevkésének örömmel enged utat, mely a pszichologia nagyobb orvényszerűsége hirdeti. Iskolai könyvtárak létesítését sürgeti, egyszersmind konstatálja, hogy jobb ifjúsági könyvekről kellene gondoskodni. A tankötelezettséget a mindennapi iskolában 5, az ismétlődően 2 évre kívánja felülhelyen leszállítani s hogy a 7. életévtől kezdődjék. Az új népiskolai tanterv revíziójára van szükség. A mostani nagyon terjedelmes, falusi iskolában kivétel nélkül, mert annak tanítása az újszövetségnek rovására történik. IV. osztályban a tizedes tört tanítását óhajtja a

kimaradó gyermekek miatt, erre van az életben legnagyobb szükség. Kívánatosnak, sőt szükségesnek tartja, hogy a nyelvtan anyaga az egyes osztályokban ugyanazon terjedelmű legyen, mint az állami iskolák számára kiadott tantervben. A beszéd- és értelem-gyakorlatnak, mint különálló tantárgynak eltörölését kívánja, helyette jó olvasókönyvek szerkesztését óhajtja, melyben a beszéd és ért. gyak. anyagának fontosabb része feldolgozva legyen. A IV. osztály számára irandó olvasókönyvbe a magyar nemezet egész történelme dióhéjban felveendő. A tanítók társadalmi helyzetének rendezését illetőleg, melyben bent foglaltatik a fizetéseggyenlősítés, nyugdíj revízió, csatlakozik a közgyűlés a pecsi egyházmegyei tanítógyűlés határozatához, mely a XI., X., IX. fizetési osztályba való sorozást kívánja. A tanítóképzésnél a gyakorlati képzésre fektetendő a súly. A tanítók képzettségét, tekintve a tanítói állással járó díjazást s a minden ambíciót kiülő inferioritást, melyre a tanítóság a társadalom részéről kárhóztatva van — a közgyűlés nagyon is magasnak találja.

TÁJÉKOZTATÓ.

Iskolai udvar. A tanítói lakáshoz tartozó udvartól a fennmaradó hit-összeg iskolaszéki határozattal természetesen részt felhasználhat az iskola céljaira, mert mint tulajdonát tevő terület fölött rendelkezik. A kertől azonban, a mi a tanítónak díjvélelileg is értékeit hasznolt, jövedelmet ad, csak megfelelő kártalanítás mellett hasíthat ki egy részt. — **Kézimunka.** (Sz. Gy.) A kézimunka a népiskolának rendes tárgya. Ha az illető növendék nem járt el a kézimunka órákra, tehát megfelelő eredményt nem mutatott fel, az illető tanítónő lelkiismereti kötelességének teit eleget akkor, amikor a kézimunkából elégtelen osztályzatot írt be. Ha azonban az illető növendék a tantervben az osztály számára előírt eredményt a javítóvizsgálaton beigazolja, akkor a felsőbb osztályba felléphet az új tanévben. — **Nyugdíjigény helyesbítése.** (H. I.) A nyugdíjigény helyesbítése iránt a ker. szoc. és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézendő és azt az iskolaszéki elnök úr a kir. tanfelügyelőséghez beterjeszti. Meilékendő a helyesbített díjlevél, a korpótleköt kiutaló végzés. Ha később más állásra távoznék, a hol kevesebb törzsfizetése volna, akkor ennek megfelelően nyugdíjigényét is leszállítják. A különbözet pótlásáról sem törvény, sem rendelet nem intézkedik. — **Nyugdíjjarulek hátraléka.** Az özvegy, férje után a nyugdíjjarulek hátralékát özvegyi segélyéből fizetni nem köteles, ezt a közigazgatási bíróság már több ízben kimondotta s így a jelen esetben is felfeltette a miniszteri ítélet alól az özvegyet; de azt írja, hogy az iskolaszéket kötelezte a hátralék megfizetésére. Annvi tény, hogy a nyugdíjtörvényben nincs arra nézve intézkedés, hogy a tanító nyugdíjbefizetéseit az iskolaszék, illetve a fentartó köteles nyilvántartani, avagy fogantatítani. Kérjenek ügyvédi tanácsot a további eljárásra.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

F. J. A Szent Imre Collégium pályázatát közölni fogjuk. **Cím:** Szent-Imre-Collégium nagys. és főtiszt. Igazgató-ságának Budapest, I., Fehérvári-út. Forduljon kérelemmel az igazgatóságához. A felvilágosítást készséggel megadják. — **M. K. J.** A hitoktató úr kérdez. — **F. B.** Kérjenek utmutatást az illetékes egyházi tanfelügyelőségtől.

Tartalom. Hegedüs Zoltán: Viribus unitis. — Brunner András: A véderőreform és a tanítók. — Dick Károly: Panaszkok, sérelmek. — Jurassa Endre: Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez. — A IV. egyetemes kath. tanítógyűlés. Keresztény szociális ügyek. — Hírek. — Tájékoztató. — A szerkesztőség üzenetei.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-**
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vánál egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja **előre** lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk
figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

4513/1911.

HIRDETMÉNY.

Selmec- és Bélabánya sz. kir. város tanácsa közhirre teszi, hogy Hodrusbánya külutcaban áthelyezés folytán egy róm. kath. elemi iskolai tanítói állás megüresedvén, annak a szeptember 1-ig való betöltése céljából pályázat hirdetetik. Az ezen állással egybekötött javadalmak az 1907. évi XXVII. t. c. alapján évi 1100 (egyezeregyszáz) kor. alapfizetés, természetbeni lakás és kertiletmény.

Pályázók felhívattak, hogy minősítésüket s eddigi működésüket igazoló szabályszerű okmányokkal felszerelt kérvényüket **legkésőbb július 15-ig Selmec- és Bélabánya sz. kir. város tanácsához** annál is inkább terjesszék be, mert a későbbben beérkezett kérvények nem jönnek figyelembe. Selmecbányán, 1911. május 26-án tartott tanácsülésből, *Horváth Kálmán* s. k. polgármester.

446 1—1

Egri érseki megye.

A **dévaványai** róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdettek. Kötelessége a rábizott osztály növendékeit nevelni és tanítani, az isteni tiszteletre vezetni s ott rájuk felügyelni. Javadalma: lakás, két szobából, konyhá-
ból, éléskamrából és fűskamrából. A hitközségtől 800 kor., 200 kor. államsegélyből, 20 kor. kertiletmény és törvényszertű korpóték államsegélyből. Pályázati határidő **jul. 1.** Az állás a megerősítés után foglalandó el. A kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők Dévaványára.

438 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Fülekpilis róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalmazása: két szoba, konyha, éléskamra, zöldségeskert. Tehén- és sertésistálló, fatartó. Párberéből 164 kor., községtől 17 kor. 70 fillér. Faváltság 90 kor. Stóla 25 kor., 10 hold szántó föld, melyet önmaga tartozik munkáltatni és jókarban tartani. Államsegély tandíjpótlékkal 657 kor. Esetleg korpóték. Faiskoláért 50 kor. Kérvények **július 1-ig** Fülekpilis u. p. Rapp (Nógrád m.) Plébániahivatal küldendők.

443 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A **nagylengyeli** róm. kath. iskolaszék a kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: uri lakáson kívül 2 1/2 hold szántó, a hitközségtől 532 kor., orgonapénz 100 kor., államsegély 131 kor., tandíjkárpótlás 180 kor., személyére papénz 1920 kor., stóla 40 kor. Mindenben a díjlelél az iránvadó. Választás **június 26-án** délelőtt. Személyes megjelenés kérietik. Kérvények a nagylengyeli (Zala m.) plébániahivatalhoz küldendők.

433 1—1

Szepesi püspöki megye.

A **Liptóhatty** róm. kath. kántortanítói állásra **jul 4-re** pályázat hirdetetik törvényes fizetéssel, új lakás. Tót nyelv ismerete szükséges. Iskolaszék.

436 1—2

A **benedikói** (Arva m.) róm. kath. tanítói állásra **július 18-ára** pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalma: 276 kor. készpénz, 724 kor. államsegély, 20 kor. kertiletmény, új lakás.

432 1—1

Liptómaluzsinai róm. kath. kántortanítói állomás betöltendő. Javadalmazás: folyamatban államsegéllyel 1000 kor. készpénzben. Kényelmes lakás. Tannyelv tót-

magyar. Határnap **július 24.** Kelőleg felszerelt maluzsinai iskolaszékre címzett kérvények fenti határnapig *Teschler Béla* plébános, ker. tanfelügyelő úrhoz Liptó-ujvárra küldendők. Állomás szeptember közepétájan elfoglalando. *Horváth István* plébános.

437 1—1

Helivágasai (u. p. Nagyhársas, Szépes m.) róm. kath. kántortanítói állásra **június 30-ára** pályázatot hirdetnek. Fizetés: 1000 kor. és lakás. Tannyelv: tót. *Móys László*, róm. kath. lelkesz.

442 1—1

Váci egyházmegye.

A **vecsési** róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet három ujonan szervezett, egy férfi és két nőtanítói állásra. Fizetése: egyenkint 1000 kor., lakbér 360 kor. és kertiletmény 20 kor. Pályázhatni **június 25-ig.**

441 1—1

Hódmezővásárhelyre egy jó hangú róm. kath. segéd-kántort keresek. Évi fizetése: 480 kor. és ellátás. Ágy-nemű mosás, világítás nem adatik. *Simon József* kántor.

430 2—2

Veszprémi egyházmegye.

A **zalaújlaki** róm. kath. iskolánál elhalálozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalom: 2 szobás lakás a szükséges melléképületekkel, átlag 34 p. mérő rozs, értéke 170 kor., az uradalomtól 1 q buza és 170 kg. rozs, értéke 3280 kor., 840 l. kollektá must, értéke 165 kor., 8 öl kemény hasábra, értéke 160 kor., lélekpénz átlag 1224 kor., tandíj 8820 kor., ismétlőiskolásokért 24 kor., leghetési jog 20 kor., közégi szolgálmányok értéke 64 kor., a községtől 8 kor., 9 kat. hold 940 öl szántó föld és rét, értéke 240 kor., stóla átlag 16 kor. A választás **július 4-én** lesz; személyes megjelenés feltétlenül szükséges; az állás augusztus 4-én elfoglalandó. A megválasztott tartozik a «Gondviselés»-
alapa tagja lenni. A kérvények zalamerenyei plébániahivatalhoz címzendők, u. p. Garaboncz. *Strausz Antal* plébános.

434 1—1

Pályázat a **zalaapátii** kántortanítói állásra. Javadalmazás: az 1910. nov. 26-án felvett javadalmi jegyzőkönyv szerint három szobás lakáson és szükséges melléképületeken kívül az apátságtól és hitközségtől részint természetben, részint készpénzben átlag 2009 kor. Kötelesség: a két osztályú fiúiskola egyik osztályában és a fiúismétlőiskolában a tankötelességek vallásérkölcösök oktatása és nevelése; az apátsági, egyúttal plébániatemplomban minden kántori teendők végzése. Choralis és figurális énekben, orgonálásban kellő jártasság kívántatik. Választás **június 27-én** reggel 9 órakor, amikor is az iskolaszék a zalavári apát úr által kijelölt pályázók közül választ. Személyes jelenlét szükséges. A megválasztott tartozik állását július 1-én elfoglalni és a «Gondviselés» című segélyegyletbe belépni. Kellően felszerelt folyamodványok **június 25-ig** küldendők a zalaapátii plébániahivatalhoz.

423 2—2

Felsőszentgyörgyre július, augusztus hónapra jóhangú kántorhelyettest keresek. Fizetése havi 46 kor. és stóla fele. *Markovits István* kántor.

440 1—1

Okleveles tanító elvállal bármily könnyebb foglalkozást ellátásért, csekély díjért. *Karancsság* (Nógrád m.)

444 1—1

Kántori teendőket végezni tudó helyettest keresek július hónapra. Lelelbeni megkeresések *Kovács Tamás* kántortanítóhoz *Radnótra* (Kisküküllő m.) küldendők.

445 1—2

Telkérem kedves iskolatársaimat, kik 1901. évben az egyházi tanítóképzőben képesítőt tettek, hogy 10 éves tanítói időpontjának megállapítása végett b. címüket velem azonnal közöljék. *Perger Miklós*, kántortanító. Várta. u. p. Emőd. 447 1—1

HIREK.

(Folytatás a főlapról.)

Heves vármegye közephevesi alesperességi kerület róni. kath. néptanítóinak köre. Kápolnán május hó 9-én megtartott közgyűlésének alábbi határozatait ez úton közli az összes tanítói körökkel. 1. A közephevesi tanítói köri gyűlés kimondja, hogy a felekezeti tanítók fizetés tekintetében az állami tanítókkal egyenjogosságot. 2. A kántori fizetés különítessék el a tanítói fizéstől és a kántorok tanítói fizetése államsegélyből biztosított. 3. Az 1907. évi XXVII. t.-c. életbe lépése előtt is meg volt engedve a 600 koronás fizetésnek 800 koronáig való kiegészítése államsegélyből, kivánatos tehát, hogy a szolgálati éveknél megfelelő s az állami tanítókkal egyenlő fizetés rendeleti uton államsegélyből fedeztetés az iskolafentartó esetleg a tanító kerelmére. 4. A lakásbért adó községekben emeltessek a lakásbér, illetve, amely községben a lakásviszonyok miatt nem lehet az edéig megállapított lakásbér ellenében megfelelő lakást kapni: azok a községek lakásbérmentesítésbe, illetve a megfelelő magasabb osztályba soroztassanak.

A pacsá-nagykapornaki esp. ker. egyesített tanítóköré t. c. május 9-én tartott közgyűlésében a IV. egyetemes kath. tanítói nagygyűlés teteleire vonatkozólag a következő határozatokat hozta: A felekezeti tanítóság fizetése az államiakéval teljesen egyenlővé téssek olyformán, hogy az összes tanítóság osztassék be a XI. X. és IX. fizetési osztályokba. A kántori jövedelem kikapcsolandó és a tisztán tanítói fizetés államsegélyből kiegészítendő. Hittanításért (esetleg egyházi alaptól) méltányos díjazás. A sok gyermekkel megáldott tanítók megfelelő nevelítési pótlékot kapjanak. A természetbeli járulékok (parbér, borkollekte stb.) eltörültesse, illetve megváltassanak. A *harangozás és sekrestyési teendők* alól a tanítók mentessenek föl olyképen, hogy a régi díjlevelekből záros határidő alatt kikapcsoltsassék ezentúl pedig a pályázati hirdetésekben és díjlevelekből kihagyassék. *Nyugdíj-ügy.* Az évek száma szállítsassék le 35-re és a lakber, illetve a lakás értéke is beszámítsassék. A tanító hivatalból tagja legyen a községi képviselőtestületnek. Az *egyházamban való tanítást* — rendes körülmények között — nem helyesli, de ahol a helyi viszonyok úgy kívánják: megengedhetőnek tartja. A *korhatar* emeltessek 7—13, illetve 16 évre. A *munkanapló* továbbra is tartandó, de ahol rendezetlen viszonyok miatt pontosan nem vezethető, ott *havi tananyag-kimutatás* vezetését tartja célszerűnek. A *tanítóképzésnél* az alapképzettség (természetesen a helyzet javultával!) fokozatosan emelhető 6, esetleg 8 középiskoláig és emellett a szakképzést két évfolyamra redukálni, mely alatt a gyakorlati képzésre helyezendő a főszű, különösen a szociális művelés szempontjából, mert a képzetesebb tanító a nevelés többet tud tenni. A *szolgálati pragmatika* sürgősen megalkotandó és abban minden sérelem orvosolandó, hogy a tanító — bármilyen jellegű iskolánál működik is — semmiféle zaklatásnak, vagy retorzióknak kitéve ne lehessen. Az *egyházi népének* tanítására és begyakorlására nagyobb gond fordítandó; ép azért is szükséges a kántori jövedelmet külön rendezni, hogy az ügybuzgóság által is fokoztassék. A *tanfelügyelet* ügy rendezendő, hogy tanfelügyelő csak az lehessen, aki nyilvános iskolánál legalább 10 évig működött. Esetleg járási vagy kerületi tanfelügyelők lennének kinevezendők jelesebb tanítókból, az iskolák intenzív megvizsgálása céljából. A *keresztény szociális tanítói szakosztályt* melegen partolja és a tagokat tömeges belépésre buzdítja, hogy így erős támaszt képezve, közös erővel küzdhessünk igazainkért: Istennel a hazáért!

Wegenstein Lipót és Fia

első délmagyarországi orgonaépítő műintézet, villamos üzemre berendezve

TEMESVÁROTT.

Sürgőnycim: WEGENSTEIN.

Szállítanak kitéző, legújabb rendszer szerint készített pneumatikus orgonát, bármily nagyságban a legolcsóbb árak mellett. Mindenféle javításokat, átépítéseket, kitisztítást, hangolásokat, valamint orgonák évi gondozását, jó karban tartását **olcsón vállalunk.** Költségvetéssel és rajzokkal kívánatra ingyen és bérmentve szolgálunk. 378 5—12

Gyerkés Mihály székelyudvarhelyi igazg. tanító

Tananyagbeosztási nyomtatvány

füzeteit elárúsítás és további kiadás végett cégünk átvette s így ezen közkedvelt és bármilyen osztálybeosztás részére állandóan kapható, órarend úrlapokkal is ellátott füzetek már mostantól nem a szerző, hanem

Stief Jenő és társa könyvkiadók

Kolozsvár címén rendelendők meg.

Stampay ének- és imakönyve

bővítve is félévazonban 30 fill., egészévazonban 50 fill. Tízre egy **ingyen**, bővített kotta is egyszer **ingyen.** Kapható bőr-, hárszöny-, selyem-, plüss- és celluloid-kötésekben is 3—4 koronás árakban. $\Delta \Delta \Delta \Delta \Delta \Delta \Delta \Delta \Delta \Delta$ KÖBÖLKUTON, Esztergomme gyében. 356 8—10

Okmányszerű tanítói díjlevelek

több egyházzhatóság által ajánlva, igen finom meritett papíron nyomva. Négy példány utasítással 1 korona 20 fillér.

***** Kapható a szerzőnél *****

Göndör Ferenc kir. s. tanfelügyelőnél Veszprémben. 311 3—10

Elismert elsőrangú műrecek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlenül a monarchia vezér-képviselőitől:

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek. Lipcse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga és London.

HARMONIUMOK.

A gyönyörű hang, melyet a világnru és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. **Pedálos harmoniumok** orgona méretekben. Ezen általánosan elismert remek műveket bocsát ki

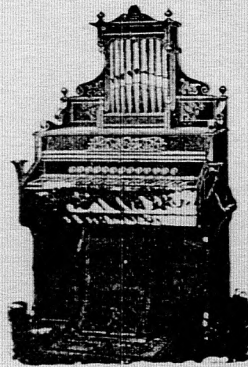
STOWASSER JÁNOS csász. és királyi udvari szállító.

Első magy vill. erőre berend. hangszergyár

Budapest, II., Lánchid-utca 5. szám.

Gyár: Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára

Továbbá ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű összes huos, vonós és fuvós hangszereit. Saját találmányú (Rakóczi) Türogtató: általánosan elismert legjobb, soló hangszerré általam konstruáltatott Iskólával 35 frtól teltele.

Hangfokozó-gerenda, mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és la- gyabb hangot nyer.

□ Biztos siker. □

Tanároknak kedvezmény.

Arjegyék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

283-1.

ORGONAÉPÍTÉS MŰINTÉZET**RIEGER OTTÓ**

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, vilámos gépekkel berendezett és és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

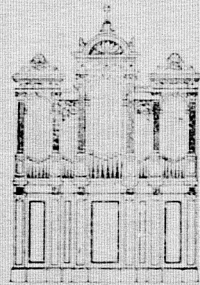
Cs. és királyi udvari szállító.

A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kiüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett pneumatikai nemeshangu orgonákat szállit.

Mindenmü orgonajavításokat és hangolásokat lelismertes □ pontossággal teljesit. □

Tervezettek és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

64 2-52

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállit

PAJKR REZSŐ és TSA

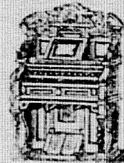
Budapest, X., Delej-utca 25 B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkel templomok, szeminaryumok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanároknak s lelkeseknek különösen szá- azlékengedmeny. Arjegyék ingyen és bérmentve. Részletreteres engedélyezve.

93

RIGLER JÓZSEF EDE

□ PAPIRNEMÜGYVÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG □

BUDAPEST
VI, RÓZSA-UTCA 55.

Chromolitografiai műintézet és könyvnyomda készít: részvényeket, csekk, pénztárjegyeket, takarékpénztári betétkönyvecskéket, plakátokat művészi kivitelben. □

Vonalzó-intézet és üzleti könyvek gyárában kitünő anyagból laponan nyiló üzleti könyvek, másoló- és jegyzet-könyvek. □

Iskolai felszerelések, u. m.: irkák, gyakorlatok, rajzfüzetek, rajztömbök, vázla könyvek stb. készülnek.

Levélborték- és levélpapir-osztályban állandóan díszes levélpapir- és borték-különlegességek csinos dobozokban, eljegyzési és névjegykártyák készülnek.

„Adria“-szárazlemezek, fényképészeti kartonok és felszerelések. □

Gizella-Telepi fanemügyár modern iroda-berendezések, iskolai és mérnöki rajz- és írószerek lerakata.